T.C.
E G E Ü N İ V E R S İ T E S İ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ISPARTA İLİ SÜTÇÜLER İLÇESİ MÜZİK PRATİKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hamraz LOTFİ KORUL

Türk Müziği Anabilim Dalı

İZMİR

2023

T.C.

EGE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ISPARTA İLİ SÜTÇÜLER İLÇESİ MÜZİK PRATİKLERİ

Yüksek Lisans Tezi

Hamraz LOTFİ KORUL

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. İlhan ERSOY

Türk Müziği Anabilim Dalı

Türk Müziği Yüksek Lisans Programı

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum "Isparta İli Sütçüler İlçesi Müzik Pratikleri" adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Hamraz LOTFİ KORUL

ÖNSÖZ

Bu tez çalışması, Isparta iline bağlı, Yörük nüfusunun yoğunlaştığı Sütçüler ilçesinde müzik pratiklerine yönelik etnografik bir araştırmanın sonucudur. Bu bağlamda, araştırmalar literatür taraması ve 2021-2022 yılları içerisinde Isparta, Sütçüler bölgesinde yapılan görüşmeler sonucunda gerçekleşmiştir.

Isparta Sütçüler bölgesindeki, müzik pratiklerinin örtüşen ve ayrışan kimi yönlerine odaklanılan bu çalışmada tarihsel perspektifle bir Yörük müzik kültürü hakimiyeti varsayılsa ve bölgede kimi kadim Yörük müzik kültürü işaretleri olsa da gerçekleşen göçler sonucunda, temas edilen diğer kültürel gruplar yoluyla Sütçüler müzik kültürü yeniden oluşmaya başlamıştır.

Etnografik yönteme dayanan bu tez çalışmasının en büyük handikabı küresel salgının tüm dünya üzerindeki etkisinin yanı sıra Isparta bölgesinde yaşanan orman yangınları, kırsal bölgeye ulaşımı zorlaştırdı. Bu nedenle planlanan alan çalışmaları sekteye uğramıştır. Ancak bu olumsuzlukların dışında, küresel salgının ve doğal afetlerin izin verdiği ölçüde, alan çalışmaları hızlı bir şekilde tamamlanmıştır. Bu çalışmada, bölgedeki müziksel davranışların kültürel ve tarihsel arka planına ve bu davranışlara ilgili topluluk tarafından yüklenen anlamlara odaklanılmış, bunun yanı sıra anlamların emik perspektif ile nasıl ifade edildiğine yönelinmiştir.

Hamraz LOTFİ KORUL

İzmir, 2023

ÖZET

İnsanlar, tarih boyunca yaşadıkları coğrafyaya göre olumlu ve olumsuz dinamiklere uyum sağlamaya çalışmışlardır. Bu uyum süreci, yaşadıkları toplumun sosyal ve çalışma hayatını, ekonomik ve kültürel bileşenlerini yakından etkilemiştir. Uyum süreci ve çevresel faktörler her aşamada etkisini gösterdiği gibi, müzikler, oyunlar ve sanatsal faaliyetleri de etkisi altına almıştır. Müzikbilimi, müziğin evrensel olduğu iddiasına karşıdır. Müziğin değişim dinamikleri ele alınıp, üzerinde çalışılacak toplumun tarihi, kültürü, eğitimi, ekonomisi vb. gelişim ve değişim üzerine kültürel temas dışında da değişime açık olduğunun üzerinde durmak gerekmektedir.

Müzikbilimine göre müzikler aynı kültürel grup içinde, aynı müziksel tür içinde ya da aynı coğrafya içinde bile farklılaşabilmektedir. Yerel müzikler açısından bu yaklaşım karşılığını bulur. Yerel müzik kültürleri de kendi içinde farklılaşabilmektedir. Evrensel olduğu düşünülen müzik, kimi etnografik çalışmalara, kaynaklar ve görüşlere göre lokal / dar bir bölgede bile farklılaşabilmektedir. Bu anlamda, önemli ve marjinal veriler barındıran Sütçüler ilçesinde, değişime yönelik bu görünürlüğün altında birden fazla dinamiğin yatması, başka bir yerde rastlanmayan kimi müziksel pratiklerin var olması, bu bölge üzerinde müzikbilimsel çalışmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Örneğin Isparta'nın diğer ilçelerinde bile rastlanamayan "Üçetek" geleneğinin varlığı Sütçüler'in özgünlüğünü ortaya koyan uygulamalardan biridir. Bu örnek bölgede sadece Sütçüler ilçesinde görünmektedir ve bölgeden göç edenlerin, göç ettikleri bölgelerde rastlanmayan bir uygulamadır. Sütçüler özelinde, oyun eşlikli yerel halk ezgilerinde kullanılan bir giyim kuşam olan Üçetek, kültürel varlığını korumaktadır.

Bu tez çalışmasında lokal bir sınırlılıkta, yerel müzik kültürlerinin tespitine ve anlamlandırılmasına odaklanılmıştır. Kadim Yörük kültürünün yer aldığı Isparta ili Sütçüler ilçesine zaman içinde bölgenin Ankara ve İstanbul gibi metropol yerleşim yerlerinden ve yakın çevreden aldığı göçler sebebi ile ilçe kültürünün farklı kültürel temaslar yoluyla değişime uğradığı ve çeşitlendiği bölgede yaşayanlar arasında sözlü literatürde dolaşım bulmuştur.

Sütçüler ilçesi kültürel sınırlarında bu kültürel çeşitlilik, bir ifade kültürü olan müziğe de yansımıştır. Bölgede yapılan alan çalışmalarında özellikle ilçe merkezi ile kırsal arasında farklı müzik pratikleri gözlemlenmiştir. Kimi müziksel bileşenler zemininde farklılaşan bu pratiklerin altında yatan kültürel dinamiklerin edimsel yansımaları kayıt altına alınmıştır. Bu yansımalar, kültürün belirli öğelerini ifade ederken toplumun sosyal normlarını içermektedir.

Bu tez çalışmasında, sözlü ve yazılı literatüre dayanarak müzik kültürü pratikleri, diğer kültürel bilişenler ile bütüncül olarak değerlendirilerek ilçenin müzik kültürü anlamlandırılmaya ve açıklanmaya çalışıldı. Sözlü kültürde bölgede yaşayanların söylemlerine, yazılı literatürde ise bölge ile ilgili yayınlara yönelerek, alanda gerçekleştirilen etnografik çalışmalar sonucunda, Sütçüler ilçesinin müzik pratikleri ve devam eden kültürel varlıklar açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Isparta, Sütçüler, Yörükler, Müzik Kültürü, Türk Halk Müziği.

ABSTRACT

Throughout history, people have tried to adapt to the positive and negative dynamics of life according to the geography they live in, this adaptation process has closely affected their social and working life, economic and cultural foundations. This process and environmental factors have had an impact at every stage, as well as music, dance, and artistic activities.

Musicology opposes the claim that music is universal, as dynamics of change in music will be discussed it needs to be taken into account that the society which is to be studied through history, culture, education, economy etc is open to change other than the cultural aspects as well.

According to musicology, music can differ within the same cultural group, musical genre or even the same geography. Local music cultures can also differ within themselves.

Music that is thought to be universal, according to some ethnographic sources and opinions can be different on a narrow and local area. In light of the same Sütçüler which contains many important and unique data sets regarding the process of change showing many underlying factors which are not faced in any other area emphasizes the need for a musicological study of the area. For instance the practice of "Üçetek" which is not even available in other regions of Isparta itself is a show of uniqueness of this region in their culture and practices. This example is specific to the region and is not come across where people who have immigrated from the region live in and continues to live on as a folkloric costume of the specific region.

In this thesis, the focus will be on the identification and interpretation of local music cultures within a certain geographical border. It has been obsereved that the ancient Yörük culture which has lived on in the Sütçüler region of Isparta has throughout the years received many immigrants from metropolitan cities like Istanbul and Ankara along from some of the closer regions which has in turn affected the culture of the region especially thorough the oral literature available.

This cultural diversity in the cultural borders of Sütçüler district is also reflected in its music which is a culture of expression. In the field studies carried out in the region, different musical practices were observed, especially between the district center and the countryside. The performative reflections of the cultural dynamics underlying these practices, which differ on the basis of some musical components, have been recorded. While these reflections express certain elements of the culture, they include the values, beliefs, norms and traditions of the society.

In this thesis, based on oral and written literature and extensive field research, musical practices were evaluated holistically with other cultural cognitions in an attempt to interpret and explain the musical culture of the district.According to the oral literature among the people living in the Sütçüler region where one of the ancient Yörük cultures is located, alongside longstanding traditions the community has diversified through cultural contact in the district due to the migration from metropolitan cities such as Istanbul and Ankara to the Sütçüler district of Isparta province.

Keywords: Isparta, Sütçüler, Turkish Nomads, Music Culture, Turkish Folk Music.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ……..i
ÖZET……..……..ii
ABSTRACT……iv
İÇİNDEKİLER…….…vi
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ……viii
NOTA METİNLERİ LİSTESİ……...……xi
TABLOLAR LİSTESİ……...……..……xii
KISALTMALAR…….xiii

GİRİŞ

G.1. Araştırmanın Problemi……...……...**1**

G. 2. Araştırmanın Amacı……...……..**2**

G.3. Araştırmanın Metodolojisi ve Sınırlıkları……...……..**3**

1. BÖLÜM: ISPARTA VE SÜTÇÜLER İLÇESİNE GENEL BAKIŞ

1.1. Tarihsel ve Kültürel Açıdan Isparta……....**4**

1.2. Coğrafi Açıdan Isparta ve İlçeleri…….……..**6**

1.3. Sütçüler'in Coğrafya, Tarihi ve Sosyo Kültürel Yapısı……..……**11**

1.4. Demografik Açıdan Sütçüler…….……...……....**11**

1.5. Sütçüler'de Yaşatılan Kültürel Ritüeller…….……...…..…**12**

1.6. Isparta Halk Müziğine Genel Bir Bakış…….……..….**13**

2. BÖLÜM: KURAMSAL VE KAVRAMSAL ZEMİNDE MÜZİKTE DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİK DİNAMİKLERİ: KÜLTÜREL YALITIM, GÖÇ VE KÜLTÜREL TEMAS

2.1. Müziğin Değişim Dinamikleri ve Süreçleri……...……..**14**

2.2. Göç Kavramın Tanımı …….……**17**

2.3. Göçmen ve Yerleşik Topluluklarda Müzik…….……...……..**18**

3. BÖLÜM: SÜTÇÜLER MÜZİK PRATİKLERİNİN İNCELENMESİ VE ALANDAN TESPİTLER

3.1. Sütçüler İlçesinde Gerçekleştirilen Ritüeller ve Müziksel Etkinlikler**…….20**

3.2. Sütçüler İlçesi Müzik Kültürüne Genel Bir Bakış…….……...……**20**

3.3. Alandan Tespitler **…….……...…….....24**

3.4. Sütçülerde Yerel Bir Edim: Üçetek**……..……60**

3.4.1. Tarihsel ve Kültürel Bağlamda Üçetek **……..…….....……60**

SONUÇ ……..62

KAYNAKÇA…….63

TEŞEKKÜR……..…….66

ÖZGEÇMİŞ……..….67

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1 Isparta'nın Türkiye Haritadaki Yeri……...……6
Fotoğraf 2 Isparta İli Fiziki Haritası……...……..…7
Fotoğraf 3 Görüşülen Kişi, Ömer Ali DEMİRAYAK, Boğazköy…...……...25
Fotoğraf 4 Görüşülen Kişi, Raziye BALCI, Boğazköy……...……....…….……..26
Fotoğraf 5 Raziye BALCI Müzesi, Boğazköy……...……...…….……..27
Fotoğraf 6 Raziye BALCI Müzesi, Boğazköy……...…..…….……..27
Fotoğraf 7 Raziye BALCI Müzesi, Boğazköy……....……...27
Fotoğraf 8 Raziye BALCI Müzesi, Boğazköy……...……...……...27
Fotoğraf 9 Raziye BALCI Müzesi, Boğazköy…….…...……....27
Fotoğraf 10 Esat TOPBAŞ, Baydur Mahallesi, Çandır Köyü……...…….…….28
Fotoğraf 11 Çukurca Köyü, Düğün Örnekleri……...……..31
Fotoğraf 12 Çukurca Köyü, Düğün Örnekleri……...……..31
Fotoğraf 13 Çukurca Köyü, Düğün Örnekleri……...…..32
Fotoğraf 14 Çukurca Köyü, Düğün Örnekleri…….....32
Fotoğraf 15 Çukurca Köyü, Düğün Örnekleri…….....32
Fotoğraf 16 Hacıahmetler Köyü, Düğün Örnekleri…….33
Fotoğraf 17 Hacıahmetler Köyü, Düğün Örnekleri…….33
Fotoğraf 18 Görüşülen Kişi, Hasan Ali ULUDAĞ, İbişler Köyü ……..…34
Fotoğraf 19 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….....35
Fotoğraf 20 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….....35
Fotoğraf 21 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….35
Fotoğraf 22 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….36
Fotoğraf 23 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….36
Fotoğraf 24 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….37
Fotoğraf 25 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….37
Fotoğraf 26 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….....38
Fotoğraf 27 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….38
Fotoğraf 28 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….39
Fotoğraf 29 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….39
Fotoğraf 30 Üç Etek Kıyafeti Örneği …….40
Fotoğraf 31 Güleş KÖKDOĞAN Bağlaması, Kasımlar Köyü……...41
Fotoğraf 32 Kasım Köyü'nden Düğün Örneği ……...…42
Fotoğraf 33 Kasım Köyü'nden Düğün Örneği ……...42

Fotoğraf 34 Kesme Köyü'nden Düğün Örneği……...……44
Fotoğraf 35 Kesme Köyü'nden Düğün Örneği……...…44
Fotoğraf 36 Kesme Köyü'nden Düğün Örneği……...…44
Fotoğraf 37 Kesme Köyü'nden Düğün Örneği……...…44
Fotoğraf 38 Kesme Köyü'ne ait misafir için hazırlanan çerez tabağı örneği……..…44
Fotoğraf 39 Görüşülen Kişi Mustafa ÇELİK, Kesme Köyü……...45
Fotoğraf 40 Mustafa Çelik'in kendi yapımı Kabak Kemane'si……..45
Fotoğraf 41 Görüşülen Kişiler, Ümmühan MELTEK-Furkan ERSOY, Kuzca Köyü……....47
Fotoğraf 42 Görüşülen Kişi Ayşe ERSOY, Sağrak Köyü……...…48
Fotoğraf 43 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü…….…….50
Fotoğraf 44 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü…….....50
Fotoğraf 45 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü…….....50
Fotoğraf 46 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü…….....50
Fotoğraf 47 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü…….....51
Fotoğraf 48 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü…….…….....51
Fotoğraf 49 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü…….....51
Fotoğraf 50 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü…….....51
Fotoğraf 51 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü…….....51
Fotoğraf 52 Görüşülen Kişi, İsmail DEMİR, Sağrak Köyü……52
Fotoğraf 53 Görüşülen Kişi, Havva SARIŞAHİN, Sağrak Köyü…….…..…52
Fotoğraf 54 Adada Antik Kenti, Sağrak Köyü……...…….53
Fotoğraf 55 Adada Antik Kenti, Sağrak Köyü……..…….....53
Fotoğraf 56 Görüşülen Kişi, İshak YEŞİL, Sarımehmetler Köyü…….....54
Fotoğraf 57 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü……....55
Fotoğraf 58 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….……...55
Fotoğraf 59 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….…….....55
Fotoğraf 60 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….……...55
Fotoğraf 61 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….…….....56
Fotoğraf 62 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….....56
Fotoğraf 63 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….……...56
Fotoğraf 64 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….……..56
Fotoğraf 65 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….…….....57
Fotoğraf 66 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….…….....57
Fotoğraf 67 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….……...57

Fotoğraf 68 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….……...57
Fotoğraf 69 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü……..…….....58
Fotoğraf 70 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….……..….58
Fotoğraf 71 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….……...58
Fotoğraf 72 İshak YEŞİL Müzesi, Sarımehmetler Köyü…….……...58
Fotoğraf 73 Sütçüler Merkez'e ait düğün örneği…….……...59

NOTA METİNLERİ LİSTESİ

Nota 1: "Ben Köyümü Özlerim" Esat Topbaş'a ait beste……..……...…….**27**
Nota 2: "Çandır'ım" Esat Topbaş'a ait beste …….…….…….……**28**

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo1: 2021-2022 Sütçülere bağlı bulunan köylerin listesi……..……**22**

Tablo 2: Derleme çalışmasının yapıldığı köylerin listesi……...**23**

KISALTMALAR

TRT	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
Prof.	Profesör
Dr.	Doktor
vb.	ve benzeri
etc.	*et cetra* (ve benzeri)
MÖ	Milattan önce
yy	Yüzyıl
SDÜ	Süleyman Demirel Üniversitesi
THM	Türk Halk Müziği

GİRİŞ

G.1. Araştırmanın Problemi

Kimi çalışmalarda müzik kültürleri, bölgesel ve demografik/etnik bir homojenlik ekseninde değerlendirilmektedir. Oysa ne aynı bölge içinde yaşayan gruplar arasında ne de farklı bölgelerde yaşayan aynı sosyolojik/etnik gruplar arasında bir homojenlik söz konusudur. Kültürel ifadeler, sosyolojik/etnik gruplar arasındaki farklılıkları görünür kılan önemli bir unsurdur. Dolayısıyla sosyolojik/etnik grupların kimlik alanlarının kültürel ifadeler yoluyla tespit edilebileceği ve diğer gruplardan farklılaşabileceği söylenebilir.

Isparta, Sütçüler ilçesinde tarihsel perspektifle bir Yörük müzik kültürü hakimiyeti varsayılsa ve bölgede kimi kadim Yörük müzik kültürü işaretleri olsa da temas edilen diğer kültürel gruplar yoluyla Sütçüler müzik kültürü değişime uğramış, Yörük müzik kültürüne eklemlenen kimi müzik bileşenleriyle yeniden biçimlenmiştir.

Buna göre araştırma, "Isparta iline bağlı teke yöresinde bulunan Sütçüler ilçesinin yaşayan/aktüel müzik kültürü" nün görünümü nasıldır? Sorusundan hareketle yapılandırılmıştır.

Araştırmanın alt problemleri şunlardır;

Isparta müzik kültürünün unsurları nelerdir?

Teke Yöresi kültürünün Sütçüler müzik kültürüne etkisi nedir?

Sütçülerde hangi çalgılar yaygın olarak kullanılmaktadır?

Sütçülerde oynanan halk oyunları hangileridir?

Sütçülerde öne çıkan ve yaygın kabul gören "Üçetek" kıyafetine, kültürel olarak hangi anlamlar yüklenmiştir?

G.2. Araştırmanın Amacı

Bu tez çalışmasının amacı, müziğin, süregelen değişim sürecinin temel dinamiklerini ortaya çıkarıp ve bir kültürel ifade olarak, kültürün diğer bileşenlerinde gerçekleşen değişime paralel konumlandırmaktır. Bu çalışma, özellikle alan araştırması ekseninde, Sütçüler'e bağlı köylerde gerçekleştirilen müziksel etkinlikler incelenerek ve buna bağlı olarak bugüne kadar derlenmemiş müzikler tespit edilmiş ve kayıt altına alınmıştır. Ayrıca bu çalışmada müzik – mekan, müzik ve sosyolojik gruplar arasındaki ilişki de Sütçüler bölgesinde kimliksel zeminde Yörük etnisitesi özelinde incelenmiştir.

Dolayısıyla Sütçüler ilçesinin, müzikbilimi perspektifi ile müzikteki değişimin tespiti açısından önemli bir örnek teşkil ettiği düşünülmektedir. Bu tez çalışmasında, bir bölgenin müzik kültürünün dar bir kültürel bölgede bile farklılaşabileceği ve literatür içinde özgün bir konum alacağı öngörülmektedir.

Müziklerin tek bir unsurla anlaşılamayacağı, bunun yerine bir bütünsellik içinde incelenmesi gerektiğini vurgulayan müzikbilimi ekseninde Sütçüler müzik kültürü açıklanmaya, anlamlandırılmaya çalışılmıştır, ancak daha önemlisi ise, Tük halk kültürünün ve müziklerinin bütünlüğü oluşturan diğer parçalara bir ek oluşturması bu çalışmanın temel amaçlarındandır.

G.3. Araştırmanın Metodolojisi

Isparta ilinin tarihçesi, sosyal yaşamı, ekonomik ve kültürel yapısı incelenip ardından Isparta müzik kültürü tarihsel olarak ve bu kültürün unsurları ele alınmıştır. Daha sonra Sütçüler ilçesinin özelinde bu kültürel unsurlar incelenerek yöreye bizzat gidilerek kullanılan çalgılar ve müzik türleri, kültürel ve sanatsal etkinlikler incelenmiştir. Eski ve yeni kültür arasında sıkışan bölgedeki kültürel varlıkların tespiti ve kayıt altında alınması, müzikbilimi metodolojisi ekseninde aktarılmaya çalışılmıştır.

Bu tez çalışmasının ilk aşamasında konuyla ilgili oluşan literatürün incelenmesi gerçekleştirilmiş, daha sonra etnografik yönteme dayalı olarak, alan araştırmaları gerçekleştirilmiştir. Alan çalışmasında "emik" ve "etik" olarak iki farklı yaklaşım dikkate alınarak alandaki özgün ve aktüel veriler tespit edilmiştir. Bu tespitler sonucunda elde edilen bulgular betimlenerek ilgili konu hakkında bilgi üretimi gerçekleştirilmiştir.

Tezde kullanılan yöntemler:

- Literatür tarama.
- Etnografik Yöntem: Alan Çalışması, Katılımlı-Katılımsız Gözlem ve Yarı Yapılandırılmış /Yapılandırılmamış Görüşme.
- Betimleme Yöntemi

Alan ve Zaman Sınırlılıkları

Bu tez çalışması, Isparta ili Sütçüler ilçesine bağlı merkez ve kırsal köyler ile sınırlanmıştır. Alan çalışmasının ilk etabı Temmuz ve Ağustos 2021'de ikinci etabı ise Haziran, Temmuz ve Ağustos 2022 ile sınırlandırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM,
ISPARTA VE SÜTÇÜLER İLÇESİNE GENEL BAKIŞ

1.1. Tarihsel ve Kültürel Açıdan Isparta

Arkeolojik araştırmalara dayanarak Isparta'nın ne zaman ve kimler tarafından kurulduğuna dair net bir cevap olamamasıyla birlikte, tarihi kaynaklar göz önüne alındığında, bu yöreye yerleşimin Paleotik (eskiçağ) döneme tarihlendiği söylenebilir. Hitit, İyon, Lidya, Pers, Makedon, Selefkos, Bergama, Roma, Emevî, Bizans egemenliklerin ardından MÖ 2000'lerde Pisidya bölgesi, Luvi ve Arzava toplulukların yerleşim alanı olduğu görülmektedir.

Isparta'nın adına gelince çeşitli görüşler görülmektedir. Böcüzade Süleyman Sami'nin Isparta Tarihi adlı eserinde; Isparta'ya "Isparta" denilmesinin sebebi Yunanistan'daki Isparta şehrinin kötü hava koşullarından dolayı ve milattan 400 yıl kadar önce depremden dolayı yıkım yaşamasından, yörenin halkı yaz mevsiminde şimdiki Isparta'nın yaylalarına gelerek beldenin güzel havasından ve suyundan faydalanmak amacıyla hayvanlarını buraya gütmüş ve yerleşmişlerdir ve buraya eski memleketlerinin adını vermişlerdir (Babacan 2012).

İbn-i Battûda, Sabarta, Yunanca Patara karşılığı olarak göstermiştir. Kamus-u'l Alam'da ise eski adı Baris olarak Rumca "İsbarita" olduğundan ve bundan dolayı yanlış olarak Isparta denildiğine dikkat çeker. Hikmet Turhan Dağlıoğlu, Isparta adının Hititçe 'den veya Lidya dilinden gelip "Baride" kelimesi olarak yerleşmiş ve daha sonra Yunan göçmenlerin Anadolu'ya gelmeleriyle birlikte "eis" takısını ekleyip "İsbarida" dediklerini söylemektedir. Nihayetinde "Eis Baride" kelimesi, Türkler tarafından Isparta şeklinde telaffuz edilerek şimdiki haline bürünmüştür (Yiğit, 2015).

Antik Çağ'da Pisidia bölgesi olarak adlandırılan bu bölge, bugün Göller Bölgesi olarak bilinmektedir. Bu bölge kültürel açıdan oldukça eski ve zengin bir geçmişe sahiptir.

Dönemin izlerine, Bozanönü ovası "Kapalin Mağra" 'sında rastlamak mümkündür. Günümüzden yaklaşık 15000 yıl önceye geri giderek Epi Paleolitik dönemin kültür özelliklerine bölgenin kuzeyindeki Baladız (Gönen– Gümüşgün) yerleşim alanında ortaya çıkmaktadır. Henüz yerleşik hayat olmadan, mağaralar ve doğal kaya oyukları yerleşim alanları olarak kullanılmaktaydı. Bu dönemlerin ardından Homo Sapiens'in tarımsal faaliyetlerin öğrenmesiyle birlikte yerleşik hayata geçiş başlamaktadır. Bu döneme geçiş Neolitik Dönemin izlerini taşımaktadır. Yerleşik hayata geçmek ile yeni ihtiyaçlar doğrultusunda toplumsal sınıflaşmanın ortaya çıkması görülmektedir. Bu dönemin sonuna doğru mimari öğeler ve

savunma sistemleri ortaya çıkar. Neolitik Dönemin ardından ise yeni taş aletlerin yanında bakır, bronz aletleri ve silah yapımına rastlanılmaktadır (Hürmüzlü, 2019).

Farklı medeniyetlerin ev sahipliğini yapan bu bölge 1018'dan sonra Selçukluların eline geçmesiyle II. Kılıçarslan döneminde 1176'da Anadolu Selçukluların Miryakefalon'da Bizans ordusunu mağlup ederek Gelendost, Yalvaç, Uluborlu ve Senirkent çevresi de Türklerin toprağı oldu. 13. yy başında yöreye yerleşen Teke Türkmenleri Anadolu Selçuklu Devletinin çöküşüyle Hamidoğlu Beyliğini kurarak buraya yerleştiler. Bu dönemde Hamitabad ve Uluborlu Göller Yöresinin en önemli ticaret merkezi haline gelmiştir, fakat 16.yy'da Celalî isyanlarından ve daha sonra su baskınları, veba salgını ve depremlerden zarar gören bölge, dokumacılık ve dericilik sayesinde tekrar eski ekonomik gücüne kavuştu ve daha sonra gülcülüğün başlamasıyla ekonomik zenginliğine tamamen kavuşmuş oldu (Tan, 2002).

Isparta denilince akla ilk gelen "Gül", "Halı" ve son zamanlarda ise "Lavanta" dır. Geçmişten günümüze kadar halen el sanatları bölgenin öne gelen kültürel varlıklarından varsayılmaktadır. Bunlara örnek olarak: Halıcılık, kilimcilik, bıçakçılık, Keçecilik, semercilik, bakırcılık, demircilik, oya ve nakış işlemlerine değinebiliriz. Ayrıca bölgenin tarihi geçmişinden dolayı zengin kültürel değerler ve yerler bulunmaktadır. Başta inanç turizmin geliştiği bölgede Türklerin kendi inançları olan İslamiyet'e ait yerler dışında çok sayıda sinagog ve kiliselere de rastlanmak mümkündür. Örneğin: Pisidia Antiocheia Antik Kenti ve St. Paul Kilisesi, Adada Antik Kenti, Aya Baniya (Aya Payana) Kilisesi, Aya Ishotya (Yorgı) Kilisesi. Bölgenin sınırları içeresinde en fazla Göl'ün bulunduğu il, Isparta ili olduğundan turistik aktivitelerine ev sahipliği ettiği görülmektedir. Örneğin: Gölcük Gölü Tabiat Parkı, Eğirdir Gölü, Yazılı Kanyon Tabiat Parkı. Eko Turizm'e gelince Kuş Gözlemciliği, Endemik Bitki Gözlemciliği, Foto Safari, Trekking, Oryantring, Sbuka, Absaling, Doğa, Dağ ve yayla Turizmi, Av Turizmi, Kamp ve Karavan Turizmi, Kayak Turizmi, Mağara Turizmi, Su sporlar Turizmi, Bisiklet Turizmi, Yamaç Paraşütü. Öte yandan 1994 yıllında Turizm Bakanlığı tarafından temelleri atılan İpek Yolu projesi çalışmalarının bölge için büyük bir önem arz etmektedir. Çalışmanın bir bölümü Dinar-Isparta-Eğirdir-Gelendost üzerinden Konya'ya devam etmektedir. Görüldüğü gibi doğal, tarihi ve arkeolojik değerlerine sahip olan Isparta, iklim özellikleri ve zengin folkloru ve kültürel varlıkları ile oldukça zengin bir yapıya sahiptir. Kültürel varlıklarının yanı sıra ayrıca Süleyman Demirel Üniversitesinin bu ilde bulunması sebebiyle düzenlenen kongreler ve akademik çalışmalar vasıtasıyla Kongre Turizmin gelişmesi ve akademik faaliyetlerin yapıldığı görülmektedir.

1.2. Coğrafi Açıdan Isparta ve İlçeleri

Akdeniz Bölgesi'nin batı bölümünün iç kısmında bulunan Isparta ili, doğudan Konya, Güneyden Antalya, Batıdan Burdur, Kuzeyden Afyonkarahisar illeri ile sınırlanmıştır. Akdeniz Bölgesi'nin kuzeyinde Göller bölgesinde yer alan Isparta, 8.933 km²'lik yüzölçümüne sahip olan şehrin rakımı ortalama 1050 metredir. İlin % 68,4'ü dağlar, % 16,8'i ovalar ve % 14,8'i platolardan oluşur. Isparta'da, Batı Torosların uzantısı olan ve yüksekliği 3000 metreyi bulan oldukça yüksek dağlar vardır. Dedegöl, Barla, Davraz ve Akdağ ilin en önemli dağları; Eğirdir Gölü, Beyşehir Gölü, Kovada Gölü ve Gölcük Krater Gölü ise bilinen en önemli gölleridir.

Şekil 1: Isparta'nın Türkiye Haritadaki Yeri[1]

Coğrafyası üzerinde çok sayıda göl, gölet, dağ, yayla, kanyon, mağara, orman, akarsu ile milli ve tabiat parkları bulunan Isparta, bu zenginlikleriyle gelen turistlere ve doğaseverlere her türlü alternatif turizm imkânlarını sunar.

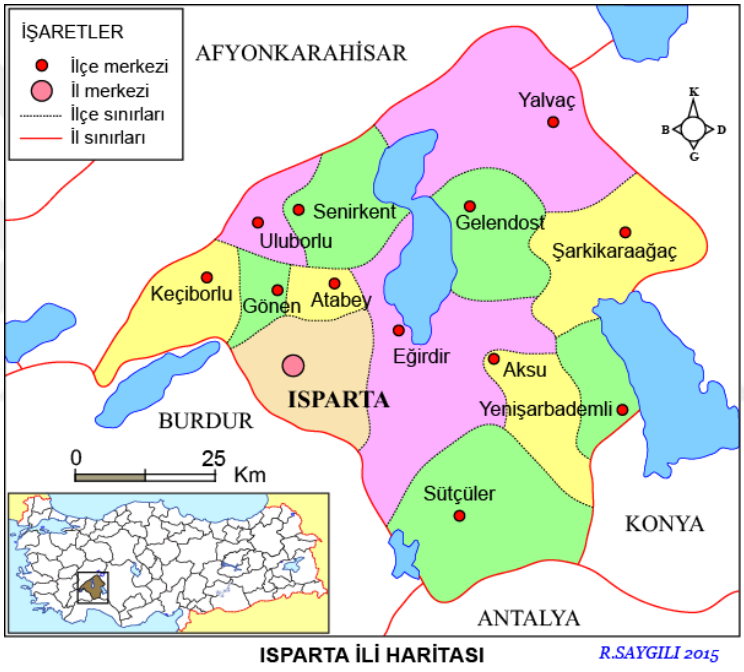
Isparta topraklarının güney kısmını oluşturan Sütçüler İlçesi, Eğirdir İlçesi, kısmen de Aksu İlçesi ve Merkez İlçe'de Akdeniz İklimi'nin etkileri görülür. Bu bölümlerde kışlar yağışlı ve daha ılıman geçerken, yazlar sıcak ve nemlidir. Yine aynı coğrafya Akdeniz Bölgesi'nin coğrafi özelliklerini de gösterir. Batı Toros Dağları'nın en yüksek zirvelerinden biri de Aksu ve Yenişarbademli İlçeleri sınırları içinde kalan Dedegöl Dağı'dır (2998 m). Barla Dağı (Gelincik Tepesi-2798 m) ile kış sporları ve turizm merkezi olarak ilan edilmiş Davraz Dağı (2635 m) ilin diğer yüksek dağlarıdır.

[1] (https://www.milliyet.com.tr/egitim/haritalar/isparta-haritasi-isparta-ilceleri-nelerdir-isparta-ilinin-nufusu-kactir-kac-ilcesi-vardir-6309239)

Sütçüler İlçesi genelinde akarsuların ve tektonik hareketlerin sonucu büyük dağ silsileleri arasında vadi ve kanyonlar oluşmuştur. Bu kanyonların pek çoğunda küçük dereler ve akarsular Akdeniz'e doğru birbiriyle yarışmaktadır. Yine bu bölüm çeşitli ağaç türlerinin bulunduğu sık ormanlarıyla da dikkat çekmektedir. Eğirdir İlçesi sınırları içinde is Yukarı Gökdere Kasnak Meşesi Ormanı endemik türlerin bir arada bulunduğu bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

İlin doğusunda kalan Şarkikaraağaç, Gelendost; kuzeyindeki Yalvaç, Senirkent; batısında yer alan Uluborlu, Keçiborlu ve Gönen İlçeleri ise genel olarak Orta Anadolu'nun karakteristik bir özelliği olan bozkır iklimini yansıtırlar.

Bu bölümün coğrafi özellikleri ise geniş ovalar, yaygın olmayan ormanlar, yer yer yüksek dağlar olarak belirtilebilir.[2]

Şekil 2: Isparta İli Fiziki Haritası[3]

Isparta iline bağlı 12 ilçe (Aksu, Atabey, Gelendost, Gönen, Eğirdir, Keçiborlu, Senirkent, Sütçüler, Şarkikaraağaç, Uluborlu, Yalvaç, Yenişarbademli) ve bir il merkezi vardır. İlçelerden kısaca bahsetmek gerekirse:

(http://www.isparta.gov.tr/isparta)[2]

[3](https://s.milimaj.com/others/image/harita/isparta-ili-haritasi.png)

Aksu

Aksu ilçesi, Isparta merkeze 61 Km uzaklıktadır ve 426 km²lik yüzölçümüne sahiptir. Bu ölçümün büyük çoğunluğunu ormanlar kaplamaktadır. Önemli yayların bu ilçede yer almasının yanı sıra 156 Km uzunluğunda olan Köprü Çayı, Sorgun Yaylasından başlayıp ilçeyi ikiye bölmektedir ve nihayetinde Antalya'dan Akdeniz'e dökülmektedir. İlçe tarım ve hayvancılıkta geçinmektedir. Aynı zamanda doğal varlıklarıyla turizm sektörü açısından da önemli bir yere sahiptir.

Atabey

Atabey ilçesi Isparta'nın merkezine 21 km uzaklıktadır. Barla Dağının Güneyinde olan bu ilçe Akdeniz ve karasal iklim özelliklerine sahiptir. İlçenin Yüzölçümü 202 km²'dir. İlçe' ye bağlı İslam Köy 'de bulunan Süleyman Demirel Demokrasi ve Kalkınma Müzesi turizm açısından önemli bir rol oynamaktadır. İlçenin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır.

Gelendost

Gelendost ilçesi Isparta'nın merkezine 81 km uzaklıktadır. İlçenin yüzölçümü 624 km², rakımı ise ortalama 940 metredir. Akdeniz iklimi ile karasal iklim özelliklerine sahiptir. Türkiye'nin en önemli elma bahçeleri bu ilçede bulunmaktadır. Geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Bölgede çok sayıda tarihi yapı bulunmaktadır, o nedenle turizm açısından da önemli bir role sahiptir. İlçe'ye bağlı Afşar Köyü'nün geleneksel halk mutfağı, özellikle Afşar'ın kaymaklı baklavası ünlüdür.

Gönen

Gönen ilçesi Isparta merkeze 25 km'dir. Yüzölçümü 372 km² olan ilçenin rakımı 1050 metredir. İlçe'nin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Yunus Emre Türbesi, Sinan Dede Türbesi, Conana Antik Kenti, Eski h-Hamam ve Demirci Mehmet Efe Konağı gibi tarihi yapılara ev sahipliği yapmaktadır. İlçe' ye bağlı Güneykent beldesi, Gül toplama mevsiminde turistik açıdan önemli bir yere sahiptir.

Eğirdir

Eğirdir ilçesi Isparta merkeze 34 km uzaklıktadır. Yüzölçümü 1414 km² olan ilçenin rakımı 918 metredir. Akdeniz ve İç Anadolu iklimlerine sahip olan Eğirdir, Göller bölgesinin incisi olarak bilinmektedir. Zengin doğan varlıklara sahip olan ilçede kuş gözlemciliği, endemik bitki gözlemciliği, foto safari, doğa yürüyüşü, oryantiring, dağcılık, jeep safari, yamaç paraşütçülüğü, su sporları, yayla, kamp-karavan ve av turizmi yapılabilmektedir. Tarım ve hayvancılığın önemli bir ekonomik yeri olan ilçede çok sayıda elma bahçeleri de

bulunmaktadır. Ayrıca tarihi varlıklarıyla da turistlerin dikkatini çekmektedir; örneğin tarihi Bizans'a kadar dayanan Eğirdir kalesi ve Aya Stefanos (Yeşilada) kilisesi.

Keçiborlu

Keçiborlu ilçesi Isparta merkeze 41 km mesafededir. İlçenin Yüzölçümü 562 km² ve rakımı 1010m'dir. Süleyman Demirel Havalimanı ilçe sınırları içerisindedir. İlçenin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Doğal güzelliklerine sahip olan ilçede çok sayıda orman ve su kaynağı bulunmaktadır.

Senirkent

Isparta'ya 75 km uzaklıkta olan Senirkent, Eğirdir Gölü'nün Hoyran Gölü adı verilen kuzey kısmının batısında bir vadide yer alır. İlçe iklim özellikleri bakımından yazları sıcak ve kurak, kışları ise sert ve yağışlıdır. İlçenin yüzölçümü 600 km², denizden yüksekliği 1010 m.dir.

Senirkent'in faunası zengin bir yaban hayatı potansiyeline sahip olup av turizmi için uygundur. Ayrıca ilçenin Gelincik Dağı bölümünde rock climbing, alpinisim ve absailing gibi dağcılık çeşitlerini yapmak mümkündür.

Senirkent bağlarında yetişen üzümler çok lezzetli olduğu kadar, geleneksel usulle yapılan üzüm pekmezi ve üzüm kurusu da çok meşhurdur. Senirkent'te her yıl Eylül ayında Senirkent Kültür, Sanat ve Üzüm Festivali yapılmaktadır. Ayrıca Senirkent'in banak, goruk sulu bamya yemekleri, samsa tatlısını ve tahinli pidesi ve Santral Mesireliği gezginlerin dikkatini çekmektedir.

Sütçüler

Sütçüler ilçesi Isparta merkeze 101 km uzaklıktadır. Sütçüler İlçesi'nin yüzölçümü 1287 km², Rakımı 992 metredir.

İlçede endemik bitki gözlemciliği, foto safari, trekking, oryantiring, dağcılık, jeep safari, su sporları, yayla, kamp-karavan ve av turizmi gelen ziyaretçiler için önemli bir yere sahiptir.

Tarih, kültür ve doğanın bir araya geldiği ilçede, önemli yaylalar bulunmaktadır. Her yıl Temmuz ayında Dut ve Pekmez Festivali düzenlenmektedir.

Şarkikaraağaç

Şarkikaraağaç ilçesi Isparta merkeze 118 km uzaklıktadır. Yüzölçümü 1232 km² olan ilçe, Beyşehir Gölü'nün bir bölümü sınırları içerisindedir.

Şarkikaraağaç'ta turizm açısından gelen ziyaretçiler; kuş gözlemciliği, Kızıldağ Milli Parkında doğa yürüyüşü, kamp-karavan ve foto safari yapılabilmektedir.

Her yıl Temmuz ayında düzenlenen Şarkikaraağaç Helva ve Kültür Şenlikleri kapsamında Türkiye'nin önemli Helva ustaları bir araya gelmektedir. Ayrıca Gedikli Köyünde bulunan Sindel Yaylasında, Mayıs aylarında Honamlı Yörükleri Geleneksel Sindel Yaylası Şenliği yapılmaktadır.

Uluborlu

Uluborlu ilçesi Isparta merkeze 65 km uzaklıktadır. İçenin rakımı 1100m'dir. Uluborlu'da üretilen kiraz en önemli tarım faaliyetlerinden sayılmaktadır. İlçenin geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Kiraz ve Yağlı Pehlivan Güreş Şenlikleri, Haziran ayının son haftası ve Temmuz ayının ilk haftasında yapılmaktadır.

Uluborlu'da antik kent ve müze ziyaretleri, lezzetli mutfağı turistlerin dikkatini çekmektedir.

Yalvaç

Yalvaç ilçesi Isparta merkeze 105 km uzaklıktadır. Sultan Dağları'nın güneyinde 1415 km²lik bir alan üzerindedir. Rakımı 1.100 m'dir. İlçenin tek gölü Hoyran Gölü'dür.

Yalvaç'ta yapılan en önemli turistik faaliyetlerden trekking, foto safari gibi doğa sporlarını saymak mümkündür. İlçede bulunan Antik kent, doğal varlıklar da ziyaretçilerin dikkatini çekmektedir.

Yalvaç'ın genellikle mahallelerinde geleneksel Yalvaç evlerini ve tarihi konaklarına rastlanmak mümkündür. Yalvaç'ta her yıl Temmuz ayında Pisidia Antiokheia Kültür, Turizm ve Sanat Festivali yapılmaktadır.

Yenişarbademli

Yenişarbademli ilçesi Isparta merkeze 110 km uzaklıktadır. Beyşehir Gölü'nün batısında yer alan ilçe, rakımı 1150 m, yüzölçümü 184 km²dir.

Yenişarbademli'nin gelen ziyaretçiler için sunduğu faaliyetler arasında foto safari, trekking, jeep safari, mağaracılık, kuş gözlemciliği, dağcılık, yayla, kamp-karavan ve av turizmi saymak mümkündür.

İlçede her yıl Temmuz ayında Geleneksel Pınargözü Kültür Şenlikleri ile ilçenin Melikler Yaylası'nda her yıl Mayıs ayında Dağcılık Şenliği düzenlenmektedir.[4]

[4] http://www.isparta.gov.tr/

1.3. Sütçüler'in Coğrafya, Tarihi ve Sosyo Kültürel Yapısı

MÖ 130'da Romalılar tarafından ele geçirilerek, MÖ 102-49 yılları arasında Kilikia Eyaleti içine alınmış, daha sonra Asia Eyaletine bağlanarak Roma imparatorluğunun MS 395 yılında parçalanmasıyla Doğu Roma imparatorluğu sınırları içerisinde kalan, ilk adı Pavlu olarak bilinen, Cumhuriyet Döneminde Cebel ve nihayetinde 1933'te Sütçüler olarak kayda geçen İlçe, Isparta'ya 101 km uzaklıkta (güneyinde), yüzölçümü 1287 km²dir. Rakımı 250 metre ile 2500 metre arasında değişmektedir. Doğusunda Konya iline bağlı Beyşehir, Seydişehir ilçeleri, batısında ve kuzeyinde ise Eğirdir ilçesi, Güneyinde Antalya'ya bağlı Serik ve Manavgat ilçeleri, Güneybatıdan Burdur iline bağlı Bucak ilçesi ve kuzeydoğusunda Şarkikaraağaç ilçesi ile sınırlanmıştır. Zengin bir coğrafyaya sahip bu ilçede endemik bitki gözlemciliği, trekking, foto safari, su sporları, yayla, kamp ve av turizmi çokça yaygındır. Bu ilçede tarih, kültür ve doğa izlerini görmek mümkündür. Görmeye değer yaylalar haricinde temmuz ayında Dut ve Pekmez Festivalleri düzenlenmektedir.[5]

Zor coğrafi şartlara bağlı olarak ekonomik durumu oldukça zayıf, ekilebilir arazinin azınlığından tarımsal gelişme kısıtlanmış ve yöre halkı hayvancılık ve sütçülüğe yönlenmiştir. İlçenin sınırları üçgen bir dağlık coğrafyaya sahip olduğundan arazilerin çoğu engebeli olup düz arazı çok azdır ve düzlükler genellikle yaylalarda görülmektedir. İlçe sınırları içerisinde bulunan iki akarsu vardır: Köprüsü ve Aksu Deresi.

Sütçülerin kültür varlıklarına değinmek gerekirse, tarihi simgeleyen Adada Antik Kenti en başta olmak üzere, Taşkapı Harabeleri, Zorzila Kalıntıları, Sefer Ağa Camii, Çandır Köprüsüne değinebiliriz.[6]

1.4. Demografik Açıdan Sütçüler

Batı Torosların güneybatı, kuzeydoğu ve güneydoğu sınırlarında sıkışarak, bir üçgen içerisinde yer almasından dolayı, Sütçüler ilçesi tamamı dağlık bir alanda bulunmaktadır. Bu fiziki nedenlerden dolayı, topografik yapısı sürekli değişen, engebeli alanların çok fazla yer kapladığı Sütçülerde, çok fazla düz arazı yoktur. Bu arazi koşulları, bitki örtüsü, nüfus ve yerleşimi de etkisi altına almıştır.

Yöre Malazgirt savaşından sonra, kimi zaman Türklerin eline geçmişse de 1224'de Alaadin Keykubat döneminde, tamamen Türk hakimiyeti altına girmiştir. 1330 yılında Selçukluların elinde kalan Sütçüler, Türklerin Anadolu'ya gelmesinden sonra, Batı Akdeniz

[5] (http://www.isparta.gov.tr/sutculer)
[6] (https://isparta.ktb.gov.tr/TR-165538/sutculer.html)

yöresini yurt edinip Türk boyları göçer hayatı sürdürmüşlerdir. Kayı Boyu Türkmen aşiretlerinden, Horasan'dan Alanya-Manavgat bölgesine göç ederek, Sütçüler ve çevresindeki geniş arazileri yazlık olarak seçmişlerdir, bir kısmı tamamen yöreye yerleşmiştir.[7] Bölgede halen yaşayan yerliler, bu etnisiteye mensup olup göç dalgaları nedeniyle, azınlıkta olasa da çerkez ve kürt gibi topluluklara mensup insanlarda görülmektedir.

Günümüzde eskisi gibi göçer-konar yaşayışı olan bir hayat tarzı çok fazla görülmese de böyle yaşamını sürdüren insanları bu bölgede bulabilmek hala mümkündür. Çoğunlukla Yörük kültürünün hâkim olduğu bu bölgede son yıllarda dışardan göç alımı fazlasıyla görülmektedir. İş /seyahat sebebiyle İstanbul'dan, coğrafi yakınlığından Antalya'dan ve son dönemde bazı köylere İzmir'den göç alındığı görülmektedir. Bazı köyler bu göçlerden çok etkilenirken ilçe merkezine uzakta kalan köyler ise kültürel temaslara merkezler kadar maruz kalmadığı için görece daha homojen bir kültür sürdürmektedir.

1.5. Sütçüler'de Yaşatılan Ritüeller

Nebi Özdemir'in "Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü" adlı kitabındaki sınıflandırmaya göre, Sütçüler ilçesinde mevsimlik ve ritüel kökenli kutlamalara ve Yöresel Şenlik ve Festivaller adlı kategorisinde Sütçüler Dut Pekmezi ve Turizm festivaline değinmek mümkündür (Özdemir, 2018). Hıdrellez, Yağmur Duası, Çoban Bayramı ve Yayla Şenlikleri Sütçülerde devam eden ritüeller arasında yer almaktadır. Köylerdeki çocuk nüfusun azalması öncesinde 23 Nisan kutlamaları köy meydanlarında şenlik halinde gerçekleşiyormuş. Yerli müzisyenler veya ilçe merkezinden gelen sanatçılar bu etkinliklerde aktif rol oynamaktadırlar.
Sütçülerde, ritüel denince akla ilk etapta Kesme köyü gelir. İlçe merkezinden 63 Km uzaklıkta olan bu köy, özellikle kına gecesi, düğün ve gelin alma gibi ritüellerle diğer yerleşim yerlerine göre öne çıkmaktadır. Kesme köyün 7 km kadar ilerisinde ise Isparta'ya bağlı son köy Çukurca köyü bulunmaktadır. Gelenekler coğrafi açıdan Kesme köyüne yakınlığından benzerlikler göstermektedir. İki köy de ilçe merkezinden uzak olması ve zor coğrafi koşullarından dolayı kendi kültürünü korumaktadır. Daha kırsalda kalan bu iki köyde "Üçetek" etkinliğine dünden bugüne rastlamak mümkündür. Kına geceleri, gelin alma ve düğünlerinde halen daha kadınların tercih ettiği etnik kıyafetleri Üçetek, bölgedeki en öne çıkan kültürel varlıklarından biri sayılmaktadır.

[7](https://isparta.ktb.gov.tr/TR-165538/sutculer.html)

1.6. Isparta Halk Müziğine Genel Bir Bakış

Isparta halk kültürünün en temel yapı taşlarından biri halk müzikleridir. Isparta halk müzikleri, bölgenin kültürel kimliğini belirleyen en önemli ifade kültürü olarak değerlendirilebilir. Isparta halk müziğine ait ilk bilgiler Ispartalı Hakkı tarafından 1911 yılında yayın hayatına başlayan Türk Yurdu dergisinde, "Köyümden Geliyorum" başlığı adı altında yayımlanmış, söz konusu yazı dizisi 1971 yılında aynı adla bir kitap olarak yayımlanmıştır. 1932 yılında Isparta Valiliği tarafından hazırlanan ve 1999 yılında *Isparta Vilayeti İdare Coğrafyası* adı altında yayımlanan kitapta da on altı kadar Türkü sözü bulunmaktadır. Isparta da ilk ezgi derlemesi ve notaya almaya yönelik ciddi çalışmalar 1942 yılında, Ankara Devlet Konservatuvarından Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve Rıza Yetişen 'den oluşan ekibince yapılmıştır. Yüzden fazla derlenen Ezgilere eşlik eden halk çalgıları davul, zurna, kaval, bağlama, bendir ve kaşık olarak belirlenmiştir (Tan, Turhan, Aksungur, 2002).

Ege, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinin kesiştiği noktada bulunan Isparta'nın müzik kültürü içerisinde *Gurbet Havası, Zeybek, Boğaz Havası, Zortlatma, Dattiri, Gakgili, Okşama, Kaşıklı Oyun Havası, Semah* gibi birçok müzik türlerine rastlamak mümkündür. Ritimsel katmanlar bakımından Yörenin Müziği ikiye ayrılmaktadır: "Uzun Havalar" ve "Kırık Havalar". Yörede kullanılan bu terimler bazen sazlı-sözlü bazen sadece sazlı, bazen de yöreye has özel bir seslendirme biçimi olan "boğaz" ile karşımıza çıkmaktadır. Genel bir adlandırma olarak "boğaz havaları", yörenin farklı beldelerinde farklı ad ve biçimler alan aynı zamanda oyun eşliğinde çalınıp söylenen havalardır (Genç, 2021). Genel hatlarıyla Isparta müzik kültürü, kimi müziksel bileşenlerle Antalya, Burdur, Afyonkarahisar ve Konya ile bazı ortak özellikler taşımaktadır. Türküler, Isparta kültüründe, düğünlerde gelin ve damat okşamaları, kına yakma (Vurma) adetleri, oyun havaları ve bunlara benzer uygulamalarda karşımıza çıkmaktadır. Efelik, Ayrılık ve Kavuşamama gibi durumları anlatan Türküler, cenaze ve gurbet gibi olgular içinde yakılan ağıtlar, Isparta kültürünün sözlü anlatımında güçlü bir öğesi haline gelmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM
KURAMSAL VE KAVRAMSAL ZEMİNDE MÜZİKTE DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİK DİNAMİKLERİ: KÜLTÜREL YALITIM, GÖÇ VE KÜLTÜREL TEMAS

2.1. Müziğin Değişim Dinamikleri ve Süreçleri

Değişim, zaman içindeki farklılaşmayı tanımlayan bir kavramdır. İnsan yaşamında belli bir zaman, mekan ve sosyo-kültürel bağlamda gerçekleşen olaylar silsilesi, durağan olmayıp sürekli bir değişim içindedir. Dolayısıyla toplumlar sosyolojik bir evrim sonucu yavaş yavaş değişime uğrarken müzikleri de buna paralel bir biçimde adım adım dönüşür.

"Değişim aynı toplum içinde toplumun rızası ve onayıyla, yani toplumsal dinamiklerle zaman içinde gerçekleşebileceği gibi, başka toplumlarla olan kültürel temas yoluyla da gerçekleşebilmektedir. Ancak bir müzik türünün eş zamanlı bir biçimde başka bir toplumsal katman tarafından ödünç alınmasıyla gösterdiği değişim zamansal değil tamamen toplumsal bir niteliktedir" (Ersoy, 2018: 649).

"Kural olarak halk yaşantısının unsurları yerden yere büyük değişimler zaman içinde ise küçük değişimler sergilerken popüler toplum bölgeden bölgeye daha az değişim gösterir fakat zaman içinde çok çabuk değişime uğrar. Halk yaşantısının bölünümleri mekansal yani coğrafidir. Bu yüzden de kültürel bölge konusu halk yaşantısının incelenmesine çok uygun düşer" (Tümertekin & Özgüç, 2019: 125).

"Franz Boas, kültürel değişimler için maddi çevre ile kültürel çevre arasında ilk antropolojik çalışma yapanlardandır ve doğal çevrenin kültürü biçimlendirdiği (*çevresel determinizm*) hipotezini ileri sürer" (Akt: Özbudun vd. 2007: 74).

> Etnomüzikolojide, özellikle etnografik bir yöntemle senkronik (eşzamanlı) başlayan bir çalışma, zaman içinde diyakronik (artzamanlı) hale dönüşme potansiyeli taşır. Esasen tüm etnografi temelli alan çalışmalarında bu sonucun ortaya çıkma potansiyeli vardır. Bu potansiyelin en temel dinamiği: "kültürün statik değil, dinamik bir süreç olduğu"dur. Kültürel bir bileşen olarak müzik de bu dinamizmden nasiplenerek, sürekli bir "yinelenme" değil, kaçınılmaz biçimde bir "yenilenme" yani bir "değişim" sürecine girer. (Ersoy 2016, s. 50)

Müzik kültürleri ise kültürel değişimin doğasını çeşitli düzeylerde yerel olarak yansıtabilir (Erol, 2018: 37). Nesilden nesile aktarılan bu değişimler, toplumun kültürel normları ve değerlerini içerisinde barındırarak kolektif bir hareketin sonucunda sosyo-kültürel bir çerçevede yeni bir oluşum sağlar. Müzik kendisini aşan değişimlerin bildiricisidir (Attali,

2005: 175). Toplumsal boyutta bu değişim, demografik çeşitliliklerle sosyal etkilişimler bağlamında toplumsal yaşamda geçici ve yüzeysel olmayacak bir etki bırakmaktadır. Müzik kültürü içerisinde yer alan müzik pratiklerinin değişimi, toplumsal düzeyde diğer değişim unsurlarıyla sürekli ilişki halindedir.

Bio-psiko-sosyal bir varlık olarak insanın ortaya koyduğu müziksel davranışlar, dünden bugüne farklı açılardan açıklanmaya ve tanımlanmaya çalışılmıştır. İnsan dünyaya gelişiyle sesle tanışmış olmasına karşın, konuşma, müzik, davranış, sosyal ve kültürel bilgilerle doğmaz, bu beceriler ve davranış biçimlerini eğitim yoluyla kazanır (Kaplan, 2013). Bir olgu olarak müzik, her toplumun ve her bireyin yaşamında vardır. Bir yönü gelenek ile doğrudan ilişkisi olan müzik, yerel düşüncenin aynasıdır. Bu oluşumun içerisinde yerel motifler ve küresel motifler yan yana gelerek kültürel/beşeri coğrafya alanı, müziğin coğrafyasını ve sınırlarını belirtmektedir. Müziğin değişim dinamikleri üzerinde incelemeler yapabilmek için, üzerinde çalışılacak toplumun tarihi, kültürü, eğitimi, ekonomisi vb. durmak gerekmektedir. Fichter (2002;79) toplumu "sosyal gereksinmelerini karşılamak için etkileşen ve ortak bir kültürü paylaşan çok sayıdaki insanın oluşturduğu bir birliktelik" olarak tanımlar. Toplumdaki birlikteliğin kültüre yansıması, toplum içinde bireyler arasında bir anlaşma ve uyum sağlamaktadır. Bu anlaşma vesilesiyle toplumun bireylerinin ortak değerleri paylaşması ve bunları benimsemesiyle oluşur. Toplumun gelişim ve değişiminde en etkili dinamiklerden biri olan sanat, yansıtıcı olmaktan ziyade bir araç olarak iş görmektedir.

Kimlik kavramı, Aydınlanma çağından beri psikoloji ve sosyal psikoloji alanlarında yer edinerek günümüzde toplumsal ve siyasal zeminde de ele alınan bir kavramdır. Kimliğimizin oluşumunda büyük bir rolü olan müzik, simgeler ve davranış biçimleriyle insanın toplumdaki düşüncelerini, deneyimlerini ve sesler aracılığıyla duygularını ifade etmek için bir dışavurum biçimidir. Kitlelerde ortak bir bilincin oluşmasını sağlayan müzik, aidiyet duygusunun oluşumunda ve ortak bir geçmişi benimsemek için bir araçtır (Kaplan,2013). Bir kültürün yapısı ve en önemli unsurlarından olan müzik, toplumdaki bireyler arasında bağlar kurarak ortak bir duygu ve düşüncenin aktarımına sebep olur. Bu olgunun oluşması ve biçimlenmesi doğrudan kültürel kimliği etkisi altına almaktadır.

Kültür ve kültürel bileşenler değişimi ve sürekliliği bir arada barındırır. Müziğin gelenekselliği, kimi bileşenlerin sürekliliğine kimi bileşenlerin de değişimine bağımlıdır. Müzik aynı zamanda kültürel değişimin ve sürekliliğin ilgili toplumun tanımlanmasında önemli bir veri tabanıdır. Sembolik ve işlevsel bir araç olarak müzik, insana ontolojik bakımdan bir katkı sağlar ve insanın anlamlı bir parçasını oluşturur. Bir kültüre ait tüm yansımaları kimlik

adı altında bir araya toplayan müzik, etkisi altına alan toplumun bir iletişim ve birleştirici aracıdır. Bu nedenle müzikal ve sosyal yapılar yakın bir dayanışma içerisindeyken, geleneksel olarak kanıtlanmış ritüeller, etnik değerler adı altında

dünden bugüne rolünü aktif bir şekilde korumaktadır. Geleneksel toplumlardan modern toplumlara kadar sürekli bir değişim içinde olan müzik, toplumun etnik kimliğinde önemli bir rol taşımaktadır.

Stokes, Sosyal antropoloji ve etnomüzikoloji sahasındaki çalışmalarında, geleneksel kırsal toplumun müzikal unsurlarının Türk müziğine yansımalarını incelerken, müzikal kimlik, etnisite, milliyetçilik, diaspora gibi kavramları kültürel bir olgu olarak ele alır. "Fındıklar ve Sazlar: Bir Doğu Karadeniz Vadisindeki Kültürel Değişime İlişkin Gözlemler" adlı makalesinde aynı kültüre mensup toplulukların coğrafi açıdan birbirlerine yakın olmalarına rağmen, farklı müzik kültürleri ürettiklerini tespit edip kayıt altına almıştır (Stokes, 1998). Sosyal yaşamda değişim ve süreklilik birbirini besleyen ikilik olarak kaçınılmaz bir ilişki barındırır. Süreklilik kazanmış olan ögeler, aynı zamanda değişim sürecine katkı sağlamaktadır. Bozuk ve Yükselsin (2016:422) Değişim ve Süreklilik kavramların birbirine karşıt öğeler olarak değil, aksine iç içe veya yan yana incelemektedir. Değişim içerisinde olan öğelerde, direnişte olan unsurlar yok olurken ayak uyduran unsurlar süreklilik sağlamaktadır. Ayrıca kimi unsurlarda modernleşme ile ilişkin etkisi yeniden tanımlanmakta ve modernite içinde dönüşüme uğrayıp yeniden bir süreklilik kazanmaktadır.

Kültürel miras her nesilden bir sonrakine aktarılırken her yeni kuşak tarafından yeniden biçimlendirilir. Buna göre,

> *"Kültür ve onu üreten insan veya insan toplulukları, değişim süreci içinde varlıklarını sürdürebilmek için stratejilerini yeni kültürel ifade araçları üretmenin yanısıra 'eski' olanı yeniden biçimlendirmek üzerine de kurarlar. Bu yeniden biçimlendirme çoğu zaman 'kültürel dönüşüm' ile sonuçlanır" (Bozuk ve Yükselsin, 2016:422).*

Bu değişim sonucunda, ortaya çıkan yeni değişimler gelenek açısından süreklilik kazanmışlardır. Müzik açısından, toplumsal değişim sonucunda karşımıza çıkan değişimler, müziğin ürettiği veya üretilmesine yardımcı olan anlamsal boyutlardır. (Erol, 2018)

2.2. Göç Kavramın Tanımı

Göç, basit bir tanımla; yer değiştirme sürecidir. Bu süreç, birey(ler)in fiziksel yer değiştirmesinin yanı sıra; aynı zamanda kültürel bileşenlerin de yer değiştirmesini içerir. Temel bir kültürel bileşen olarak müzik, hemen her toplulukta olduğu gibi, göçmen topluluklar açısından en temel kültürel kimlik işaretleyicisidir (Sunısıoğluları & Ersoy 2018: 142). İnsanlar, bireysel ve/veya topluluklar halinde, çeşitli nedenlerden dolayı, anavatanlarını terk ederek başka bir mekana göç etmektedirler. Göç ile ilgili çok sayıda tanım olsa da algı ortaktır. Sosyal Bilimler düzleminde, göçmen topluluklarda zorunlu ve gönüllü göçe değinmek gerekirse, küreselleşmenin tarihine denk düşen bir zamanlama ile göç her gün artan bir olgu haline gelmiştir. Zorunlu göç insanoğlunun yaşamı boyunca var olan bir olgu olmuştur. Fakat her çağın değişim yansımalarını bu hareketliliğin üzerinde görmek mümkündür. Örneğin ilk çağlarda zorunlu göçün nedenlerin doğal olguların sonucunda çıkan baskılar iken, sonraki dönemlerde ulus yapılandırılması sonucunda yapılan göçlere rastlamak mümkündür. Göç literatüründe Gönüllü göçün tanımı ise, insanların daha rahat koşullarda yaşamını sürdürme çabasıyla, herhangi zorlayan unsur olmaksızın bir yerden başka bir yere yapılan hareketlilik olarak tanımlanmaktadır. Faist'e göre göç, bir mekandan diğerine, bir toplumsal veya siyasal birimden diğerine doğru bir aktarım olarak tanımlanır (Faist, 2003). Göçü sadece bir hareket olarak değil de mekan ve zaman unsurların yanı sıra amaç açısından da inceleyerek "değişim" olarak da kabul etmek gerekmektedir.

Göçmenler yeni yerleştikleri kültürün içinde müzik aracılığıyla kendilerini var ederler. Ancak her göç süreci aynı sonuçları üretmez. Göç süreci, konvansiyonel çerçevede, kimi zaman kültürel bir dönüşüm (*özümleme/asimilasyon*); kimi zaman kültürel bir süreklilik (*korumacı bir özcülük*); kimi zaman da konvansiyonel dışı bir yaklaşımla katışıklık (*melez/hibrit*) gibi farklı sonuç potansiyelleri taşır. Dolayısıyla genel-geçer teorik bir tartışma yerine, göç deneyimi yaşayan belirli bir topluluk üzerine, belirli bir alan ve zaman sınırlılığında gerçekleştirilecek bir etnografi, bu çerçevede daha nitelikli sonuçlar üretecektir (Sunısıoğluları & Ersoy 2018: 142)

Göç süreci, sadece mekan değişikliği ile kalmayıp, birey ve toplumun değerleri ve kültürel unsurlarını da değişim ve dönüşüme uğratmaktadır. Bu süreç ile birlikte, yeni bir mekana yerleşen birey veya topluluk, yeni mekana alışma sürecinde, kendisine alan açıp yer tutmaya çalışırken, öte yandan hayatta kalma, kültürel olarak yok olmama ve sahip olduğu maddi manevi hiçbir şeyi kaybetmeme çabası içine girmektedir. Bu var olma savaşı içerisinde,

göçmenler, göçtükleri yerin sosyo ekonomisi, toprak, şehir ve siyaset başta olmak üzere, çok yönlü iktidar aracı veya engeli olarak görülmektedir (Ekici, Tuncel:2015).

Göç literatüründe, göç türlerine dayalı çeşitli sınıflama ve kavramlaştırmalara rastlanmak olanaklıdır. Örneğin, Özkalp göç eden gurupların özelliğine bağlı olarak gurup göçü ve bireysel veya aile göçüne bağlı ikiye ayırmaktadır. Ayrıca Özkalp'e göre, sebep-sonuç ilişkilere dayalı, iç göç, dış göç, gönüllü göç, zorunlu göç, kısıtlı ya da sürekli göç şeklinde de sınıflandırılmaktadır. Richmond'a göre ise, göç türlerini sınıflandırmada, isteğe bağlı (gönüllülük) temel almak esastır. İsteğe bağlı göçte, kendi öz iradesi ve isteğine bağlı, daha iyi yaşam koşulları arama doğrultusunda, anavatandan ayrılarak başka bir topluma göç etme söz konusudur. Bu bağlamda, uluslararası göç, yasal olmayan göç ve işçi göçüde değerlendirilebilmektedir. İsteğe bağlı olmayan göçlerde ise, zorlama ve zorunlu göç söz konusudur. (Savaş, devrim, ayrımcılık, doğal afetler vb). Bir başka sınıflandırmaya değinmek gerekirse, düzenlilik üzerinden yapılan düzenli-düzensiz göç 'dur. Bu bağlamda, göçmen kendi anavatanı dışında transit geçiş yaptığı ülkenin ve gittiği ülkenin yasal yollar çerçevesinde kısa süreli veya süreli konaklamasının "düzenli göç", hedef ülke için yapılan yasa dışı çıkış süreleri ise "düzensiz göç" kapsamında değerlendirilmektedir (Aktaran Çağlar: 2018).

2.3. Göçmen ve Yerleşik Topluluklarda Müzik

Etnik kimlik, belirli bireylerin yaşamları boyunca, bazen fırsatlara erişmenin veya nüfuz kullanmanın bir aracı olarak gelişebilir veya değişilebilir. Göçmen bir topluluk üzerinde düşünülmeye başlandığında sözlü olarak aktarılan ve sunulan kültürel bir olgu olarak müzik, toplumun özgül deneyimleri ile ilişkilendirilmektedir. Aile, eğitim, toplumsal etkinlikler, medya vb. çeşitli yollarla sonraki nesillere aktarılırken, hareket halindeki topluluklar veya birey, kendini fiziki olarak konumlandırdığı noktada, kültürel olarak da konumlandırır. Var olan kimliği hareketler sonucunda yeniden yorumlamaya ihtiyaç duyar ve yeni yerleşen yerin dinamiklerine uygun olarak şekillenir.

İnsanlıkla birlikte doğan ve gelişen müzik, bireysel olduğu kadar, bireylerin içinde bulunduğu toplumla şekillenir ve gelişir. Müzik, kültürün süregelen değişimi ile birlikte, sözlü ve sözsüz aktarımı vasıtasıyla insan davranışlarını hem özgürleştiren ve hem sınırlandıran bir öğedir. Dil, Din ve müzik gibi kültürel unsurlar yerleşik toplumlarda bir kültürel kimlik ifadesi olarak değerlendirilebilir.

Göçmen bir topluluk üzerinde araştırmaya başlayınca en önde gelen kavramlardan olan 'zorunlu' ve 'gönüllü' göç, Sütçüler ilçesinde oldukça göze çarpan bir durumdur. Bölgede hala

köklerini ve aidiyet duygusunu kaybetmeyen insanlar yaşıyor olsa da sınırları belirsizleştiren günümüzün kaçınılamaz öğesi olan Göç, Sütçüler ilçesinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. İş, eğitim, refah koşulları sebebiyle sıkça İstanbul'a göç edenlere rastlanırken, kendi kültürel kimliğinden vazgeçmeme çabası bölgedeki insanlarda oldukça aktif bir şekilde görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
SÜTÇÜLER MÜZİK PRATİKLERİNİN İNCELENMESİ VE ALANDAN TESPİTLER

3.1. Sütçüler ilçesinde Gerçekleştirilen Ritüeller ve Müziksel Etkinlikler

Müzik, insan yaşamının her döneminde yer edinmiş bir olgudur. İnsanın içinde yaşadığı çevre, müzik kültürünü biçimlendirirken, sürekli bir oluşum, değişim ve gelişim halindedir. Müzik, bir kültürel gurubun inançları, değerleri, davranışları, dil ve diğer yapılarının bütününden etkilenir; o nedenle ilgili bölgenin tanınması açısından fayda sağlar. Toplumsal yapı içerisinde şekillendiği gibi, kimliğin inşası ve sürdürebilirliğini sağlayan bir kültürel olgu olarak müzik, Sütçülere bağlı köylerde, geleneksel köy yaşamını, modern demokrasi çağının değişim getirisiyle sosyokültürel yaşama yansımasını ele almakta önemli bir veri kaynağıdır.

3.2 Sütçüler İlçesi Müzik Kültürüne Genel Bir Bakış

Sütçülerde yaşayan topluluklar, Sütçüleri kimi zaman geçici /mevsimsel konaklama olarak; kimi zaman da asıl yerleşim yeri olarak görmektedirler. Yaz tatillerinde, bayramlarda vs. genellikle evlerine dönen veya bulundukları yerlerde kendi derneklerini kurarak kültürel faaliyetlerine devam etmektedirler.

Teke Yöresi, Türkiye'nin güney batısında Antalya Körfezi ile Fethiye Körfezi arasında Akdeniz'e doğru uzanan yarımadadır. Göller Bölgesi'yle kuzeyden sınırlanır. Eski çağlarda Likya olarak bilinirdi. İsmi 14. yüzyıl başından 15. yüzyıl ortalarına kadar bölgeye hakim olmuş Tekeoğulları Beyliğinden gelmektedir. Teke yöresi kültürü, bölgesel alt-kültür sentezi ile meydana gelen ve bu bağlamda, teke yöresi sınırları içerisinde kökeni konar göçer/Türkmen bozkır kültürü olan, bu yöreye özgü yaşantıları, maddi manevi değerleri bir bütün olarak ele almak yerinde olacaktır. Teke yöresi kültür sisteminde düğün, müzik, oyun, halk oyunları, inançlar, maniler, yeme-içme, giyim, el sanatları vs. bütün olarak kültürel unsurlardan oluşmaktadır. Kültürel alışverişler sonucunda Sütçüler müzik kültürüne hakim olan Teke Yöresi kimliğinin yanı sıra göç sebebiyle yeni kültürel kimliklere rastlanmak mümkündür. Kültürel değişimle paralel bir hızı olan müzik, yaşam tarzından etkilenirken, Yörük etnik yaşantının coğrafi unsurları ile Bağlama, Kabak Kemane ve Sipsi gibi kimi yerel çalgılar sıkça rastlanılan bir faktör olarak, kırsallardan ilçe merkezine doğru yaklaştıkça günümüz şehir kültüründen esintiler görmek mümkündür.

Sütçüler müzik kültürünün genelinde, köy kültürlerine paralel olarak Gurbet Havası, Zeybek, Boğaz Havası, Zortlatma, Dattiri, Gakgili, Okşama, Kaşıklı Oyun Havası, Semah gibi birçok müzik türlerine rastlamak daha eski dönemlerde mümkündür. Ayrıca, basit ve ilkel yöntemlerle, Tef, Kabak Kemane, Zurna ve Davul gibi çalgıların yapıldığı ve çalındığı, böylece dönemin müzik kültürü ve eğlencesine katkı sağlandığı bilinmektedir. Günümüzde ise, Teke Zortlataması, Ankara, Çiftetelli gibi oyun havalarının yanı sıra, kimi köylerde Zeybek ve Roman havalarına rastlamak mümkündür. Kına gece gelenekleri değinmek gerekirse, kadınlar tarafından Tef veya Sini ile çalınıp söylenen yöreye ait türküler ve maniler, erkeklerinde eğlenceleri içerisinde yöreye ait oyun havaları ve "Arap oynatma" kültürü görülmektedir. Arap kültürü özelinde, geçmiş zamanlarda boya yokken, soba külüyle bir erkek yüzünü boyarmış, düğünlerde ve şenliklerde herkesi oynatmaya çalışırmış.

Sütçüler ilçesine bağlı bulunan 30 köyün 2021-2022 güncel listesi aşağıdaki gibidir:

1	Aşağıyaylabel Köyü
2	Ayvalıpınar Köyü
3	Bekirağlar Köyü
4	Belence Köyü
5	Beydili Köyü
6	Boğazköy Köyü
7	Bucakdere Köyü
8	Çandır Köyü
9	Çobanisa Köyü
10	Çukurca Köyü
11	Darıbükü Köyü
12	Güldallı Köyü
13	Gümü Köyü
14	Hacıahmetler Köyü
15	Hacıaliler Köyü
16	İbişler Köyü
17	İncidere Köyü
18	Karadiken Köyü
19	Kasımlar Köyü
20	Kesme Köyü
21	Kuzca Köyü
22	Melikler Köyü
23	Müezzinler Köyü
24	Pınarköy Köyü
25	Sağrak Köyü
26	Saray Köyü
27	Sarımehmetler Köyü
28	Şehler Köyü
29	Yeniköy Köyü
30	Yeşilyurt Köyü

Tablo1: 2021-2022 Sütçülere bağlı bulunan köylerin listesi, Sütçüler kaymakamlığı listesi

Alan çalışması boyunca yukarıda adı geçen Her köyün muhtarıyla ayrı ayrı görüşmeler sağlandı. Müzik derlemesi açısından sadece 10 Köye ve Sütçüler Merkeze gidildi. Derleme çalışması yapılan köylerin listesi aşağıdaki gibidir:

1	Boğaz Köyü
2	Çandır Köyü
3	Çukurca Köyü
4	Hacı Ahmetler Köyü
5	İbişler Köyü
6	Kasımlar Köyü
7	Kesme Köyü
8	Kuzca Köyü
9	Sağrak Köyü
10	Sarımehmetler Köyü
11	Sütçüler Merkez

Tablo 2: Derleme çalışmasının yapıldığı köylerin listesi

3.3. Alandan Tespitler

Tezin bu aşamasında Sütçüler'e bağlı köylerde yaşayan görüşme kişileri hakkında genel bir bilgi verilecektir. Görüşme kişilerinin söylemleri, emik ve etik açıdan değerlendirilerek aktarılmaya çalışılacaktır.

Boğaz Köyü

Görüşülen Kişi: Ömer Ali DEMİRAYAK

1963 yılında 12 yaşındayken İstanbul Şişli'ye taşınan Demirayak, 1951 doğumludur. Şişli'de Esnaflık yapmaktadır. Dedesi oraya esnaflık için taşınmış ardından tüm aile oraya göçmüş fakat ne İstanbul'dan ne de Sütçülerden kopmuşlar. Sık sık köyüne gelmektedir. Müzik ile alakası 18-20 yaşından itibaren başlamış, İstanbul radyosunda olan Orhan Dağlı, Kenan Şaplı'dan dersler almış, hep saz çalmış nota öğrenmemiş, fakat pratik eksikliğinden bazı notaları kimi zaman unutmuş fakat tavırları hala unutmadığını söylemektedir.

Yapılan görüşmeye göre:

"İstanbul'da düğünlerde çaldım, yine İstanbul Radyosundan Saadet Yılmaz Bircan'a eşlik ettim. Meslek olarak değil hep hobi olarak çaldım. Çünkü yeterli gelir olmuyordu ev geçindirmek için."

Müziğin günümüzde soyutlandığını ve farklı şekillerde yorumlandığını düşünen Demirayak,

"Bazı türküler var 300-500 senelik hala dinlenir "düzgün okununca", Örneğin: Çarşamba'yı sel aldı, "Ordunun Dereleri" en az 2-300 senelik. Ama yeni türküler var: "Ortada Guyu var yandan geç" ben bunları sevmiyorum. Türk halk müziğini daha çok seviyorum. Tavırlara gelince bizim bölgenin 9/8 Tekke zortlatması dediğimizi çok severim. Horon, Ankara, Konya bu tavırlarıda çalmaya çalışıyoruz. Ders alıp öyle geliştirdim hep."

Diyerek sözlerine devam etmektedir. Demirayak'ın bu ifadelerinden, kendisinin hem dinleyici hem de icracı olarak müziğe kültürel bir gönderme vasıtasıyla otantisite merkezli bir estetik tercihine dayandığını ortaya koyuyor.

Düğün adetlerine gelince Demirayak ve Boğaz Köyün muhtarının aktarımına göre,

"Üç gün süren etkinliklerin ilk günü aşçının gelmesi ile hazırlıklar başlarmış. Bayrak asılır, ekmek pişirilir. 2. Gün düğün olur. 3. Gün gelin alma olur. Davul zurna misafirleri karşılar, bahşiş alırlar. Akşamları orta oyunları olur. Eskiden uzun süren düğünler şimdi sadece bir günde gerçekleşiyormuş. Eskiden çalınan çalgılar: Keman, Davul, Zurna, Saz idi. Civar köylerden müzisyenler gelirdi. Köyün yerli müzisyeni yoktu. 1. Sultan Abdal'ın kabilesinden olan Abdallar Eğirdir'in Göktaş mahallesinden gelirlerdi. Çok ender olsa da, Abdallar hala geleneklere devam etmektedirler. Yazları köy köy doşan Abdallar, elma ağacın yanında çadır kurarlardı. Tüm civar köyler tanırdı, sepet örerlerdi, geçimlerini böyle sağlarlardı. Teke Zortlatması, Oyun havaları çalınıyordu. Şimdi ise Org ile her tür müzik çalınıyor. Köyde çalınan en meşhur türküler: Dut dibi, Gatıranlar Gatıranlar yol üstünde oturanlar."

Köy kültürü bağlamında, Üçetek kıyafetine değinmesi istendiğinde sözlerine şöyle devam etti:

"Eskilerde Üçetek kıyafeti burada da giyiliyordu ama artık hiç yok, Zeybek ve Teke çok oynanırlardı. Gençler hep İstanbul'a göçtü, emekli olanlar geri geldi. Dışardan kız alma veya dışarıya kız verme hep oluyordu."

İlçede yapılan Dut Pekmez Festivaline ise şöyle değindi:

"10 seneye yakın Dut pekmez festivali oldu son iki senedir Korona salgını nedeniyle gerçekleşmedi, şenliklerde sanatçılarda geliyorlardı, Oğuz Yılmaz geldi hatırladığım, diğer mahalli sanatçılarda gelirdi. İlçemiz dutla özdeşleşmiştir."

Fotoğraf 3 Ömer Ali DEMİRAYAK, Boğaz Köy, 31 Temmuz 2021

Görüşülen kişi: Raziye BALCI

Eşi ve bir oğlunu kaybeden Raziye Balcı, İstanbul'dan tekrar köyüne yerleşmiş. Evinin büyük bir kısmını müzeye çeviren Balcı, bahçesinde lavanta ekiyor, doğal ürünler ile yiyecek içecekler üretiyor. Salça, dut pekmezi, kurutulmuş bitkiler, reçel gibi birçok ürün satışı yapmaktadır. Müze ziyarete ücretsiz bir şekilde açıktır. Ziyaretçiler ürünlerden satın alarak katkıda bulunmaktadırlar. Balcı böylece torunlarını okuttuğunu ve kendi geçiminde sağladığını belirtmektedir.

Köyüne ve kültürüne düşkün olan Balcı, civar köyleri tek tek gezerek tarihi eşyalar ve köy kültürünü yansıtan birçok malzemeyi bir araya getirmiştir. Bazen de duyanlar Müzeye hediye veya bağış yapıyorlar. Farklı tarihi dönemleri yansıtan fotoğraf albümleri, kitaplar, dergiler, ev eşyaları, mutfak gerekçeleri, kıyafetler, tablolar, halı, müzik aletleri gibi birçok eşyaya rastlanılmıştır.

"Yazları Köyde kışları İstanbul'da duruyordum terzilik yapıyordum orda, artık iki senedir kaydımda aldırdım tamamen köye yerleştim. Sadece gezmeye giderim İstanbul'a. Müzede olan eşyaların hepsi sütçülerde kullanılmış olan eşyalar yerleştim tek tek geze geze topladım her şeyi. Kartoza, kesme köyüne kadar gittim, Müzik aletleri, kıyafetleri topladım yeni yeni hemşeriler bağış yapıyor hepsini tek başıma yaptım. Ya düğüne giderken ya araba tuttum ya da gezmeye giderken topladım bu eşyaları."

Fotoğraf 4 Raziye BALCI, Boğaz Köy, 31 Temmuz 2021

Fotoğraf 5, 6, 7, 8, 9, Raziye BALCI Müzesi, Boğaz Köy, 31 Temmuz 2021

Çandır Köyü

Çandır Köyüne ilk görüşme 2020 yılında sağlandı ve 2021'de tekrar ulaşıldı.

Görüşülen kişi ilk ve ikinci görüşmede **Esat TOPBAŞ**: 1951 doğumlu 71 yaşında, Bayduç Mahallesinden. Doğuştan görme engellidir. Kısa sap, uzun sap bağlama, sipsi ve zurna çalmaktadır. Çandırdaki tüm düğünlere kına gecelerine ve şenliklere gidiyormuş daha sonra iki oğluna el vermiş. Civar köylerden de kendisine ulaşılıyormuş. Yerli başka müzisyenler olmadığından civar tüm köylere de gidiyormuş. İkinci görüşmede oğlu Şener Topbaş'da eşlik etti. Yaşlandığından halen ormancılık yapan iki oğluna el vermiş.

Köydeki düğün adetlerine gelince, Perşembe ikindi oğlan evi eğlenceye başlar sonra kız evinde devam eder. 48 saat kına yakılır. Sonra kız alma düğün eğlenceleri toplamda 3 günü bulur. Pazar gelin kendi evine gider. Düğünlerde ve şenliklerde genel olarak Teke havası, Ankara ve Zeybek havaları çalınıp oynanırmış.

Kına gecesinde kadınlar Maniler söylüyormuş

Esat Topbaşın eşi örnek olarak Kınayı gelinin eline sürerken bu Mâni söylenirdi dedi:

"Çarptılar kazan daşını
Vurdular düğün aşını
Çığırın gızlar daşını
Anası, anası
Ana kınasına altın basası"

Bu şekilde birkaç beyit okunurdu.
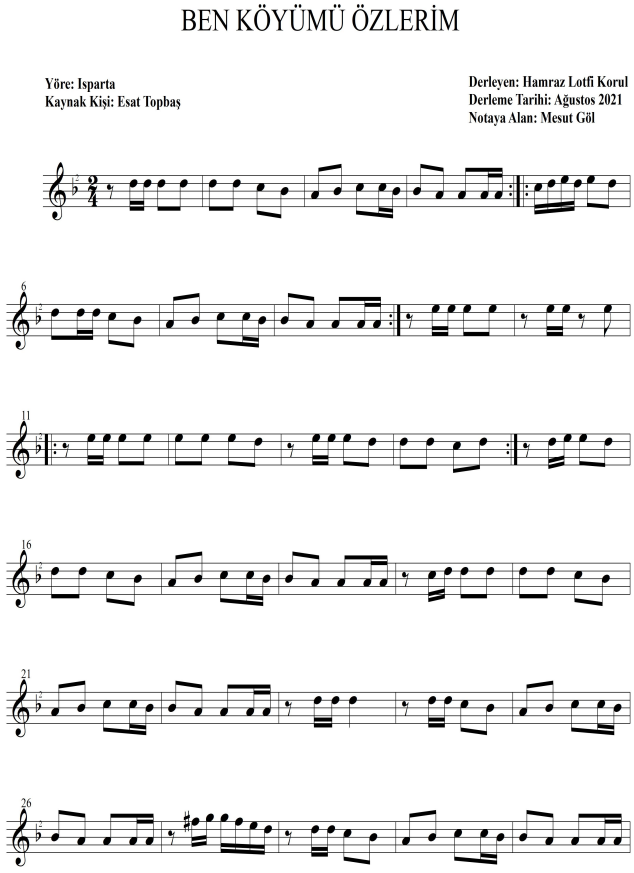

Fotoğraf 10 Esat TOPBAŞ, Bayduç Mahallesi, Çandır Köyü, 1 Ağustos 2021

Köye ait önemli başka eğlencelere gelinirse 23 Nisan şenliği aktif bir şekilde yapılıyormuş. En güzel çocuk Bayramı bu köyde olurdu, Esat Topbaş eğlence sonunda yine davul zurna çaldığını belirtti.

Esat Topbaş, 1984 yılında iki tane eser bestelemiştir. Taramalar sonucunda bu bestelerin TRT repertuvarında veya herhangi bir yayında yer almadığı görülmektedir.
Uzun sapla çalınan bu eserin adı ***"Ben köyümü çok özledim"***

Sözler:

Saz
Yağmuruyla yaşıyla, Dağlarıyla taşıyla
Ekmeği ile aşıyla
Ben köyümü özledim
Özledim, Özledim Bayduc'umu Özledim
Özledim, Özledim ben Çandırı Özledim
Saz
Ördeğiyle Kazıyla, Baharıyla yazıyla
Kadınıyla kızıyla., Ben köyümü özledim
Özledim, Özledim Bayduc'umu Özledim
Özledim, Özledim ben Çandırı Özledim
Saz
Havasını Suyunu, İnsanının huyunu
Kazsalarda kuyumu ben köyümü özledim
Özledim, Özledim ben bayducu Özledim
Özledim, Özledim ben Çandırı Özledim

Nota 1: Esat Topbaş'a ait beste, Ben Köyümü Özlerim

Kayıtlar esnasında çalınan bağlama torunları tarafından çöpe atılmış, Kendi toplamış tekrar yapıştırmış. Hangi şarkıda kısa hangi şarkıda uzun sap çaldığı sorulduğunda:
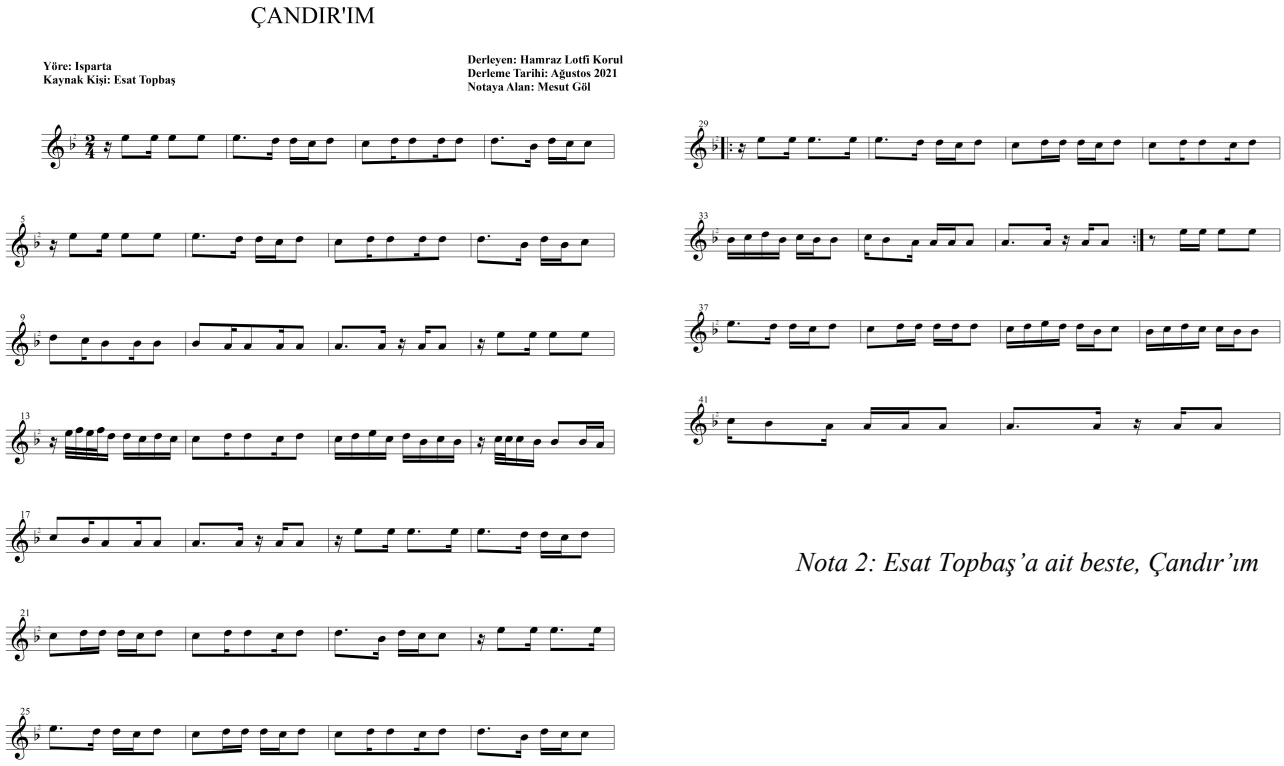
"Bir düğünde Nazar deydi bana, uzun sapı çalamadım öyle kaldım, sonra kısa sapa geçtim. Hala etkisi var bence, yarım saat uzun sap çalayım yine öyle kalıyorum. Kısa sapa geçiyorum" dedi.

Bunun nedeninin ilk başta kısa sapla bağlamaya başlamış olması olduğunu belirtti.

Topbaş'a ait diğer beste ise: **Çandır'ım**

Sözler:

Saz
Bahar gelince, al yeşil giyer
Buraya gel dostlar
Görmeye değer
İnsanları cana yakın, misafirperver
Çandırım, Bayducum, Vay
İnsanları cana yakın, misafirperver
Çandırım, Bayducum, Vay
Güzelim, Çandırım, Vay

Nota 2: Esat Topbaş'a ait beste, Çandır'ım

Çukurca Köyü

Çukurca köyü 1928'den beri aynı adı taşımaktadır, Isparta il merkezine 139 Km, Sütçüler ilçe merkezine 99Km uzaklıkta bulunan 22 haneli bu köy Sütçülerin en uzakta bulunan ve en az sayıda hanesi olan köyüdür. Başlıca geçim kaynakları çiftçilik, hayvancılık ve orman işçiliğidir. Halen daha geleneklerini koruyan köylerden biri olan Çukurca'da köyün son kızının kına gecesi kayıt altına alındı. Köyde kadın ve erkek düğünü ikiye ayrılmış vaziyette erkekler köy meydanında kadınlar ise kız evinin önünde eğlencelerini yapıyorlar.

Bu bölgede önceden gelinlik giyilmediği zamanlardan kalan adetlere göre kıyafet olarak "Üç Etek" yöresel kıyafeti giyiliyormuş. Sadece gelin değil evli kadınlarda aynı kıyafeti eğlencelere giyiyormuş tek fark gelinin baş örtüsünün beyaz diğer evli kadınların kırmızı baş örtüsünün olmasıdır. Başlarındaki fes altınlarla çevreliyormuş. Yıllar içeresinde onları satanlarda sahte pul ile süslüyormuş. 23 Temmuz 2021 tarihinde bizzat gidilen köy muhtarın kızının kına gecesinde köy meydanında ilk düğün yemeği verildi (nohutlu pilav, etli kuru fasulye ve helva) daha sonra kadınlar ve erkekler ayrı olarak eğlenceye geçtiler. Düğünde kadınların 3 etek kıyafetlerini giydikleri görüldü. Evli kadınlar günümüzün abiye kıyafetler yerine 3 eteği kullandıklarını söylediler. Gelin klasik bir kaftanla düğüne geldi ve kınası da aynı şekilde yakıldı.

Yerli bir müzisyene rastlanmadı. Düğünde bulunan çalgıcı Yörük olduğunu belirten Antalya-Manavgat'tan gelen 40 yaşlarında olan bir kadındı. Org çalıp aynı zamanda söylüyordu. Çalınan oyun havalarına gelince genellikle Ankara ve ağırlıklı olarak teke yöresine ait oyun havaları olduğunu aynı zamanda diğer bölgelere göre daha ağır tempoda çaldıklarını belirtti.

Fotoğraf 11, 12 Çukurca Köyü Düğün Örnekleri, 23 Temmuz 2021

Fotoğraf 13, 14, 15 Çukurca Köyü Düğün Örnekleri, 23 Temmuz 2021

Hacıahmetler Köyü:

31 Temmuz 2021 tarihinde Adnan YILMAZ, Hacıahmetler köyü muhtarı ile görüşme sağlandı. Bu tarihte köye ait bir düğün Sütçüler Merkez Kent ormanında olacağını belirtti.
Düğün tamamen günümüz şehir adetlerine göre yapıldı. Yerel çalgıcı yoktu. Eğlence boyunca eşlik eden org ve şarkıcı Ankara havaları, ağırlıklı teke zortlatması çaldı. Davul zurna oyun havalarına eşlik etti.

Fotoğraf 16, 17 Hacıahmetler Köyü Düğün Örnekleri, 31 Temmuz 2021

Aşağıyaylabel Köyü

İbişler Köyü

Görüşülen Kişiler: **Aşağıyaylabel Köy Muhtarı Osman ŞAHİN – Hasan Ali ULUDAĞ**

24 Temmuz 2021

İki köy birbirine çok yakın olduğundan adetlerinin aynı olduğunu belirttiler. Her iki köyde de aynı gelenekler uygulanıyor.

73 yaşında olan Hasan Ali ULUDAĞ, sözlerine şöyle başladı:

"Eskiden çok daha farklıydı. Artık adetler kalktı. Külahlar yapılırdı, dikilirdi. 7 farklı renkte duvak kırmızı beyaz sarı .... Eskiden gelinlik yoktu, üç etek vardı. Kırmızı allar oluyordu onunla örtünürdü gelin. Bazı yerlerde yürüyerek götürürdüler gelini bazı yerlerde atla götürülüyordu. 7 çeşit yemek yapılırdı. Düğün yemeği. Burada düğün 2 gece sürerdi. Kına gecelerinde sadece kadınlar oluyordu. Kadınlar "Tef" çalardı. Tef olmayan yerde de eskiden bakır leğen olurdu onla çalarlardı. Hala yapan var. 2-3 kadın olurdu çalan ve söyleyen farklı oyun havalrı çalıp söylerlerdi. Aklımda yok ne türkülerdi. Düğünlerde Kabak kemane çalarlardı. Birde "gırbız" derlerdı kemane onu çalarlardı. Başka bir şey yoktu. Kına gecesi ve düğünde aynı kıyafetle gezerdi gelin (Üçetekle).

Efe olurdu düğünde. Efeye çorap giydirirlerdi. Örme deriz biz ona. Elde Dokuma. Beline kuşak bağlarlardı. Simli kepeler vardı eskiden onlardan giyerdi efe. Başına bir sarıp sararlardı. Omuzuna bir tüfek. Arap yaparlardı. Bir de gelin yaparlardı yani bunların hepsi erkekti aslında. Oynarlardı. Arabı sobanın kumundan siyaha boyarlardı (boya yoktu tabi eskiden). Beyaz olanları tam boyarlardı. Şenlik olsun diye yapılırdı bunlar.

Şimdi Cuma bayrak dikiliyor. Cumartesi öğleden sonra düğün yapılır pazarda işte gelini çıkarırlar. Kına yapılır bazen cumartesi akşamı, millet takı takar."

Köy muhtarının eşi köydeki her kadında üçetek bulunur ve saklanır dedi. Kıyafetin tüm parçaları kayıt altına alındı.

Fotoğraf 18 Hasan Ali ULUDAĞ, İbişler Köyü, 24, Temmuz 2021

Üçetek Kıyafeti Örneği:

Fotoğraf 19, 20, 21 Üçetek Kıyafeti, 24 Temmuz 2021

Fotoğraf 22, 23 Üçetek Kıyafeti, 24 Temmuz 2021

Fotoğraf 24,25 Üçetek Kıyafeti, 24 Temmuz 2021

Fotoğraf 26,27 Üçetek Kıyafeti, 24 Temmuz 2021

Fotoğraf 28,29 Üçetek Kıyafeti, 24 Temmuz 2021

Fotoğraf 30 Üçetek Kıyafeti, 24 Temmuz 2021

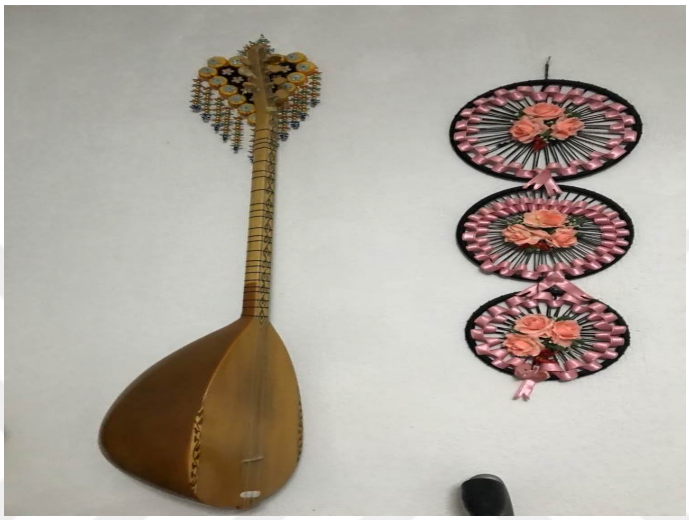
Muhtar Osman Şahinin kendi çekimiyle kaydettiği oyun havalarına ait video kayıtlarının linki: Erişim tarihi: Ocak 2022

https://www.facebook.com/100004125910312/videos/1463225197158330/

https://www.facebook.com/100004125910312/videos/1463224240491759/

Kasımlar Köyü

24 Temmuz 2021 tarihinde Kasımlar köyü ziyaret edildi. Köy Muhtarı Yusuf KARATAŞ ile görüşüldükten sonra Kaynak Kişi Mehmet Ali Güleş'e ulaşıldı. 70li yaşlarda emekli. Önceden düğünlerde çalıyormuş. Uzun sap bağlama çalıyor.

Fotoğraf 31 Güleş KÖKDOĞAN Bağlaması, Kasımlar Köyü, 24 Temmuz 2021

Görüşülen Kişi: Güleş'in kızı olan **Serpil KÖKDOĞAN**

Önceler hep kına geceleri ayrı olurdu şimdi artık beraber oluyor. Eskiden kadınlar "Tef" Çalardı. Yuvarlak bir tef 3- 4 kişi çalardı:

Ayva Gömdüm Samana
Gel dolana dolana
Annem beni verecek
Taksi süren oğlana
Kurşunluğa ağdı katırın izi
Üzüm elasından eladır gözü
Gayet nazlı olur zenginin kızı
Üç bin elçi tutsan alınmaz sözü
Zenginin kızı bakması zordur
Bizim gibi yemez tarhana bulgur

Gelini alırken de: (Gelin okşaması)

Evlerinin önü piynar
Piynarım dalları oynar
Sağolası benim ağam
Bahşişime yazma bağlar

Evlerinin önü mersin
Ellemen dalında ersin
Söyleyin benim ağama
Gelinin muradına ersin

Kına, Düğün bir yapılıyordu şimdi ayrı ayrı yapıyorlar. Eski yaşlılar bildiklerini söylerdi oynardı gençlerde. Bekar güzel kızlar çıkınca daha iyilerini çalarlardı içlerinden kendilerine gelin seçerlerdi.

Ayrıca Köy meydanında gerçekleşen düğüne bizzat gidildi. Çalgıcı Merkezden gelmiş, org ve elektro bağlama çalıyordu. Oyun havalarından ağırlıklı Teke Zortlatması çalındı. Roman, Ankara havalarıda çalındı. Kına düğün aynı anda oldu.

Eskiden bardada üç etek giyiliyormuş fakat şu an günümüz ritüellerine göre beyaz gelinlik ve kınada kaftan giyilmektedir.

Fotoğraf 32, 33 Kasımlar Köyünden Düğün Örneği, 24 Temmuz 2021

Kesme Köyü:

23 Temmuz 2021 tarihinde Muhtar Mehmet Kayacan ile görüşüldü ve bizzat köye gidildi. Köyde gelin alma merasimine rastlandı. Damat evinin önünden başlayan konvoy gelin evine yürüyerek davul zurna eşliğinde gitti. Oyun havalarında çoğunlukla Teke Zortlatması ve Ankara oyun havaları eşlik etti. Gelin çıkmadan "Basma" merasimi oldu. Gelin ve damada yardım amaçlı zarflarda para koyup bir sininin içine koydular. Bu merasimde gelin evinin kapısı önünde kadınlar oynamıyor sadece erkekler oynuyor.

Kesme köyü, Sütçülerin geleneğe bağlılık açısından öne çıkan bir yerleşim yeri olarak öne çıkar. Gelin hala 3 etek giyer ve tüm kadınlarda bu kıyafet bulunur.

Görüşülen Kişi: Medine Çöyükbaş – Muhtarın kızı, şuan Isparta Merkez'de ikamet ediyor. Çocukluğu hep köyde geçmiş her bayramda da oldukça köye gelmeye çalışıyor.

"Cuma ikindi kırmızı yeşil duvak asılır düğün evinin önünde, yakınlar çağırılır çerez yenilir, davul zurna gelir köyü dolanır böyle düğün başlar. Akşamına düğün olur, kız evinde kız tarafı oynar oğlan evinde erkek tarafı oynar, ayrı ayrı oluyor kadın erkek. Bu düğün başlangıcı. Ertesi gün cumartesi günü erkek tarafı toplanır kız tarafına kına yakmaya giderler. Önceden bunlar hep gündüz olurdu yemekli oluyordu şimdi akşam oluyor. Erkek kadın gider birlikte, erkekler dışarda bekler kadınlar içerde kendi arasında eğlence yapar kınayı yakarlar gelirler. Kına eğlencesinde de müzisyen falan gelmezdi. Bizim siyah bir leğenimiz olur pilav tenceresi gibi ***takırdatmalık*** *denir. Onunla çalardık kendimiz. Aşağı yukarı her kadın bilir. Ayak dönecek her türlü şey çalarlardı. Patlıcanın Moruna çok çalarlardı kına eğlencesinde bir de Oy Emine, bir dalda iki kiraz vardı yine ama unuttuk tabi.*

Bir kaç kişi seçiliyor erkek tarafından başka bir odada kızı (gelini) giydiriyorlar. Üç etek giyiyor yine. Fesin üstü beyaz duvak onun üzerinde de kırmızı duvak olur öyle yakılır kınası. Kınayı da erkek tarafından halası ya da teyzesi yakar. Ailede ağır basan bir büyük. Kız elini açmaz, önceden keçi inek verirlerdi sonra altın istiyordu gelin. Kına yakıldıktan sonra da yine eğlence devam eder.

Ertesi gün güreş yaparlar erkekler oğlan tarafı yapar, ödül koyarlar. Hedef seçerler hedefi vuran için hediye hazırlanır. Sonra bu eğlencelerden sonra gelin almaya geliyorlar atla alınırdı gelin atla giderdi sonra araba oldu ama hala atla giden gelin var. Böylece gelin gider evine. Eskiden birde ertesi gün düğünü olurdu (Duvak Sabahı yaparlardı). Burada olan yine yapıyor. Gelin geldikten sonra olur bu, akrabalar toplanıyor yine eğlence oluyor. Oğlan evinde olur bu, gelin geldikten sonra, yine çerezler yenir yemekler yenir eğlence olur. Eskiden böyle uzun sürerdi düğünler şimdi hemen bir iki günde bitirtiyorlar."

Fotoğraf 34, 35, 36, 37 Kesme Köyünden Düğün Örneği, 23 Temmuz 2021

Fotoğraf 38 Kesme Köyüne ait misafir için hazırlanan çerez tabağı örneği, 23 Temmuz 2021

Görüşülen Kişi: Mustafa ÇELİK – 79 Yaşında, Kesme ilk öğretimden emekli temizlik görevlisi.

Kendisinin yaptığı kabak kemane ile 15 yaşından beri müzik ile uğraştığını belirtmektedir. Askere giderken çalmayı bırakmış daha sonra Kesme ilköğretimde çalışmaya başlamış. Emekli olduktan sonra tekrar müzikle ilgilenmeye başlamış ayrıca isteyenlerde bu kabak kemane yapıyormuş. Erik ağacından yaptığı bu çalgıyı vernikleyip üzerinde desenler çizip oyuyor, alaylı olduğunu belirtip nota bilmediğini söylüyor.

Dağlardan kekik toplayarak 5 çocuk okuttuğunu belirtti. Kesmeden hiç ayrılmamış eşiyle hep bu köy 'de yaşamış.

"İşkembe, tavşan derisinden yapıyorduk eskiden ama çabuk yırtılıyordu ondan şimdi filim le yapıyorum kemaneleri Ne kırılıyor ne yırtılıyor daha dayanıklı. Teller çelikten yapılıyor. Önceden tel bulamadığımız zaman zeytinyağı tenekesinden yapıyorduk ama ses çıkmıyor ondan böyle daha güzel. Ailede çalan yok sadece ben çalıyordum. Düğünde falan çalmıyorum. Dost, ahbap gelirse onlar için çalıyorum. İçimden gelen bir şey."

"Hayvanları güderken önceden bu kabakları su içmek için kullanırdık suyu serin tutuyor diye bunda taşırdık. Sonra kendi kendime oydum Kabak kemane yaptım. Üzerindeki o şeffaf kâğıt da insan filmi. Diğerlerinde hep yollarda buldum topladım. Yay çalmaya çalmaya kötü oldu."

Fotoğraf 39 Mustafa ÇELİK, Kesme Köyü, 23 Temmuz 2021

Fotoğraf 40 Mustafa ÇELİK'in kendi yapımı olan Kabak Kemanesi, 23 Temmuz 2021

Çalınan türkülerin hikayesi:

"Seferberlikte bütün gençler gitmiş, sözlüleri nişanlıları onlara türkü yakmış (Ağıt). Bunları da ben böyle çalıyorum, başları başka şekillerde çalmış halada çalıyorlar. Bu düzeni ben kendim yaptım, böyle çalıyorum gelen bazı kişilere de veriyoruz. Kadınlar eskiden bu Toroslarda hep gurbette kalınca tek başına birbirine ağıt yakarlardı. Mesela derlerdi ki:

Hem ağladım hem söyledim gelirim diye bana yalan söyledin
Duru ol duru ol nasısa ben gelecem

(e harba giden adam gelir mi gelmez.) Böyle ağıt yakmışlar bizim zamanımıza kadar gelmiş. O kadınlar hep öldü artık. Bir de Boğaz vardı. Oda şöyle boğazını gıdıklaya gıdıklaya söylerlerdi. Ses çıkarlardı öyle."

Akardım çağlamazdım
Gülerdim ağlamazdım
Senin böyle gideceğini bilsem
Ben sana bel bağlamazdım

Ayrıca Emre Dayıoğlunun Müzikli sohbetler programına konuk olan sanatçının videosu aşağıdaki linkte: (Erişim Tarihi Ocak 2022)
https://www.youtube.com/watch?v=IMWrjcWelc0

Kuzca Köyü

Isparta il merkezine 82 Km, Sütçüler ilçe merkezine 21 Km uzaklıktadır. 9 Ağustos 2021 tarihinde bizzat köye gidilerek görüşmeler sağlandı.

Görüşülen Kişi: Ümmühan Metlek

"Eskiden kadınlar hep tef çalarlardı. Oda yoksa leğenle çalardık. Tencereyle çalardık. Kına gecelerinde hep kadınlar olurdu. Erkekler olmazdı.

İlk gün Cuma günü, damadın evinin orda uzun bir direk dikerler ona bayrak koyarlar, çalgıcılar gelir (davul zurna gelir) erkekler oynardı, kadınlar erkeklerin yanında oynamazdı. Yiyecek götürüyorlardı kız evine (kınalık derlerdi ona) kız evinde de yufka açılır yemek pişerdi. Erkek evinde de aynı. O gün öyle geçerdi. Ertesi gün kına yakılır. Eskiden akşamları yakarlardı sonradan gündüz olmaya başladı. Damada da damat evinde yakarlardı kınayı erkekler. Ertesi günde tekrar çalgıcılar gelin almaya giderlerdi. Eskiden damat gelini almaya gitmezdi. Sadece oğlan tarafı gidip alıp gelirdi. Atla alırlardı, sonra araba oldu. Gelin geldiği zaman damat duruyordu (evler iki atlıydı ya) bozuk paraları damada verirlerdi leblebi falan karıştırırlardı onları yukardan gelinin başına dökerdi. Gelini böyle çıkarlardı biterdi. Şimdi nasıl olmuyor çok bilmiyorum, kalmadı o eski adetler. Mor yazma vardı sonra kırmızı duvak takarlardı, ben 70li yıllarda evlendim, önceden üç etek giyiyorlardı ben ipek elbise giydim."

Kuzca Köyüne ait türküler ve manilerin bulunduğunu belirten görüşülen kişiler çoğunun unutulduğunu ve artık yaygın bir şekilde kullanılmadığını belirttiler.

Fotoğraf 41 Ümmühan MELTEK – Furkan ERSOY, Kuzca Köyü, 9 Ağustos 2021

Sağrak Köyü

31 Temmuz 2021 tarihinde bizzat köye gidildi.Tarımcılık ile geçinen köy ahalisi çoğunlukla İstanbul'a Göç etmiş ve orda sütçülük yapıyorlarmış. Yazın tekrar köye geliyorlar.

Görüşülen Kişi: Ayşe ERSOY

"Eskiden çok düğünler olurdu tabi, 3 gün sürerdi.
İlk gün kınalık giderdi kız evine, yiyecek içecek, kıyafet
Götürürlerdi geline."
"Eskiden kocaman bir tenceremiz vardı onun etrafında
Oturup kaç kişi çalar oynar türkü söylerdik.
Kına gecelerinde hep kadınlar olurdu.
Eğlence yapardık aramızda. Annem öldükten sonra
Tencereyi ocağa vurdum ben. Kara tencere oldu.
Bakır bir tencereydi. Bir kişi vurur iki kişi tutardı.
Eskiler çok iyi çalardı. Sonra bende onlardan görerek öğrendim bir şeyler.
Tef çalardık bir de gelenlerden illa birkaç kadın bir şeyler çalardı, şimdi yok tabi darbuka çalarlardı. Benimkiler hep İstanbul'da. Orda derneğimiz var, etkinlikler yapıyoruz orada.
Perşembe bayrak kaldırırlar, kurban keserler kavurmalar kavrulur, gözlemeler pişer.
Ertesi gün alışveriş yapılır kınalık getirilir, uzaksa katırla gelirdiler gelin evine. Cumartesi de son eğlence uzaksa ev akşam olmadan biterdi giderdi gelin. Kıyafet de Üç etek meşhurdu tabi eskiden. Her kızın vardır o kıyafeti köyde. Sarı, Mor yazma yapardık biz. Geline sarı yapardık biz. Pullu yazmalar yapardık."

Fotoğraf 42 Ayşe ERSOY, Sağrak Köyü, 31 Temmuz 2021

Görüşülen Kişi: Nermin Sarışahin

Eski zamanda Manilerinde yerinin önemini vurgulayan Sarışahin gelin damat tarafındaki atışma olarak adlandırılan manilerden bahsetmektedir:

Kız alma sürecinde, gelin tarafı kızı vermek istemeyince nineleri birbirine söylerken:

"Saniyedir halası
Neneye küfredilir mi
Allahlından bulası"

Gelin Atike için yazılan Mani:

"Kızın adı Atike
Yedikleri fadike
Sütçülere getirdi
Dört metre kadife"

9 Ağustos 2021 tarihinde Sağrak Köyüne ikinci ziyaret:

Görüşülen Kişi: Furkan ERSOY

Edebiyat Öğretmeni babanın ve Hemşire olan annenin oğlu olan Furkan ERSOY 1994 doğumlu, aslen Sağrak Köyündendir. Ailecek bağlarını köylerinden koparmamışlar, normalde İstanbul'da yaşıyorlar fakat yazları genelde köy evlerinde geçiriyorlar. Furkan ERSOY kendi kültürüne bağlı olan bir genç olarak evlerinin alt katını Müzeye çevirmiş köy kültürüne ait malzemeleri topluyor veya kendi yeniden yapmaya çalışıyor (Örneğin keçe, çorap vs. örüyor).

Fotoğraf 43, 44, 45, 46 Furkan ERSOY Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü, 9 Ağustos 2021

Fotoğraf 47, 48, 49, 50, 51 Furkan ERSOY
Şahsi Müzesi, Sağrak Köyü, 9 Ağustos 2021

Görüşülen Kişiler: soldan sağa: **İsmail Demir, Havva Sarışahin**

Fotoğraf 52 İsmail DEMİR, Sağrak Köyü, 9 Ağustos 2021

Fotoğraf 53 Havva SARIŞAHİN, Sağrak Köyü, 9 Ağustos 2021

Havva Sarışahin:

75 yaşında olan Havva Sarışahın eskiden hep türküler söylermiş. Tef çalarmış ve kadınlar arasındaki eğlenceler yapıyormuş.

"Davar derisinden olan tefim vardı, bizim kına gecelerimiz çok güzeldi, gelinin başında kına yakarlardı ağlatırlardı gelini. Şarkılar söylerlerdi."

İsmail Demir:

1933 doğumlu Demir, çobanlık yapıyormuş. Dağlarda gezerken türküler çağırıyormuş. Çoğunu hatırlamadığından herhangi bir türkü seslendiremedi.

Muzaffer Sarışahin'in Antik çağ'dan bugüne Sağrak adlı kitabında, köyün yöresine paralel mahalli çalgıların yapıldığına ve basit ve ilkel olmalarına rağmen bulunduğu dönemde önem taşıdığını görebiliriz. Kaval, Zurna, tef, dümbelek ve davulun en bilindik çalgılar olduğunu belirten Sarışahin köyde müziğe yatkılınlığı olan özellikle çobanlar tarafında notasız olarak çalındığı görülmektedir (Sarışahin, 2021:430).

Yörede bulunan Adada Antik Kenti, kuruluş tarihi tam olarak bilinmeyen Şehrin adı ise ilk kez MÖ II. Yüzyılda Termessos'la adada arasında yapılan anlaşma metninde geçmektedir. Bu antik kent Antalya Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Bölge Kurulu tarafından 1. Derece Arkeolojik Sit Alanı sınırları içeresine yer almıştır. Yöreye arkeologlar ve yerli, yabancı turistlerin gelmesine sebep olmuştur. Köydeki diğer tarihi değer ise Antik Roma Yolu'dur.

Fotoğraf 54, 55 Adada Antik Kenti, Sağrak Köyü, 9 Ağustos 2021

Sarı Mehmetler Köyü:

Isparta il merkezine 121 km, Sütçüler ilçe merkezine 18 km uzaklıkta olan Sarı Mehmetler Köyüne 1 Ağustos 2021 tarihinde bizzat gidildi. Kendi evini müzeye çevirip, köyünü ve Sütçüleri tanıtmak amacıyla turistik bir mekâna çeviren İshak Yeşil'e ulaşıldı ve bizzat görüşme saplandı.

Görüşülen Kişi: İshak YEŞİL – 1965 Doğumlu

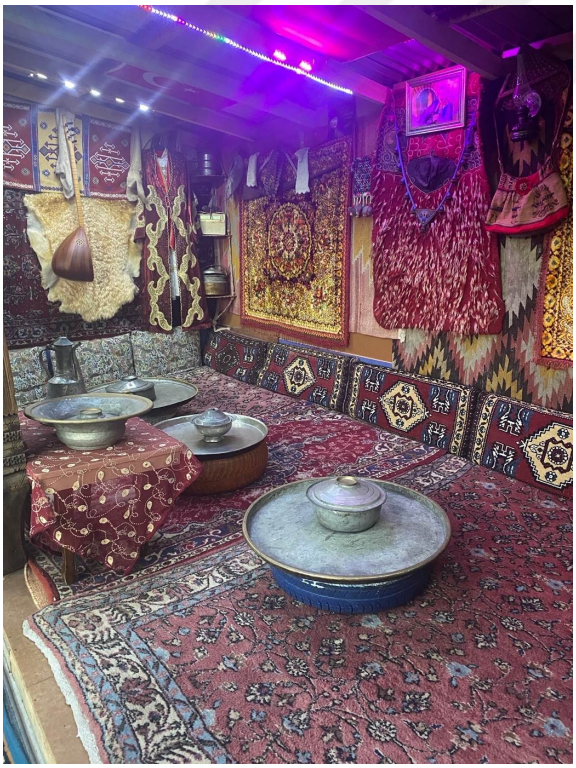
"İstanbul'dan 2000 yılında köyüme geri geldim, ama buranın temelini 1983'te anneannemin bana verdiği aşırma dediğimiz (bakır) dan başladı. O sevda bugün 3000 parçaya ulaştı. İğneden ipliğe geçmişten günümüzde neler kullandıysak topladım sergiledim. Kendimde burada rehberlik yapıyorum. Bir gelir elde etmiyorum buradan, sadece kültürümü köyümü tanıtmak istiyorum."

Fotoğraf 56 İshak YEŞİL, Sarı Mehmetler Köyü, 1 Ağustos 2021

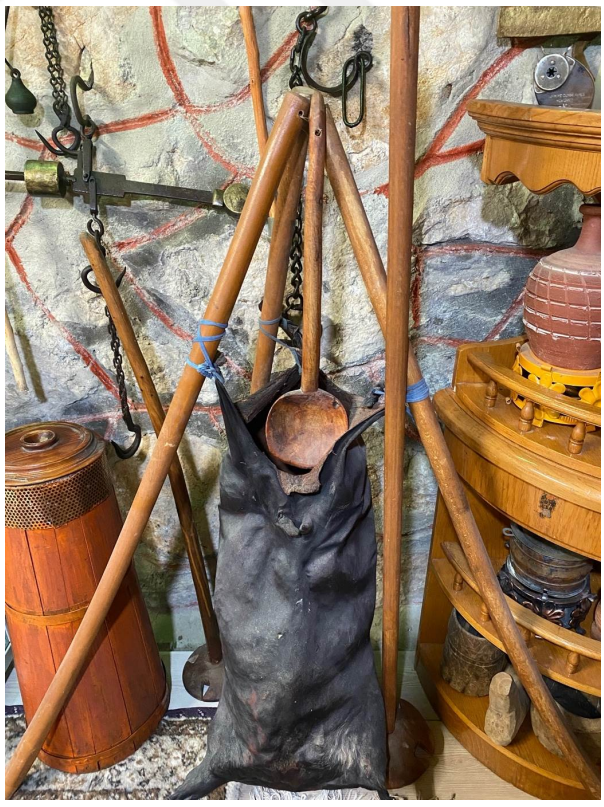

Fotoğraf 57, 58, 59, 60 İshak YEŞİL Müzesi, Sarı Mehmetler Köyü, 1 Ağustos 2021

Fotoğraf 61, 62, 63, 64 İshak YEŞİL Müzesi, Sarı Mehmetler Köyü, 1 Ağustos 2021

Fotoğraf 65, 66, 67, 68 İshak YEŞİL Müzesi, Sarı Mehmetler Köyü, 1 Ağustos 2021

Fotoğraf 69, 70, 71, 72 İshak YEŞİL Müzesi, Sarı Mehmetler Köyü, 1 Ağustos 2021

Müze'nin tanıtımı dışında gelen misafirleri müzik aletlerin olduğu oda da ağırlayıp elektro bağlama ve org çalarak türküler söylüyor. Düğünlere eğlencelere hiç gitmemiş. Kendi kendine müzikle uğraşmış. Mizah yönü çok kuvvetli olduğundan o an aklına geleni söylüyor. Atma türküleriyle meşhur olan Yeşil gelen misafirlerini bu şekilde eğlendiriyor. Müzede ayrıca bir kısa sap bir uzun sap Bağlamada bulunmaktadır, kendi çalmıyor gelen misafirler için bulunuyor.

Köy Düğün adetleri civar köylerle hemen hemen aynı, 3 gün sürüyor. Yörük kültürü oldukça hâkim. Düğünlerde Teke Zortlatması, Ankara oyun havaları hakimdir.

Sütçüler Merkez:

1 Ağustos 2021 tarihinde Sütçüler ilçe Merkezinde rastlanan düğünde çalınan oyun havaları ağırlıklı olarak Çifte Telli, Teke Zortlatması, Ankara oyun havalarıydı. Orkestra güncel popüler müziğe ait tüm şarkılar Orgdan çalındı.

Fotoğraf 73 Sütçüler Merkeze ait Düğün Örneği, 1 Ağustos 2021

3.4. Sütçülerde Yerel Bir Edim: Üçetek

Üçetek, Anadolu'ya özgü, özellikle Türkmenler tarafından kullanılan bir kadın giysisidir. Uzun bir cepkeni andıran giysinin etek kısmı üç parçadan oluştuğu için adı bu parça sayısından kaynaklanmaktadır.

Türk kültüründe evlenme, farklı kültürlerde farklı törenlerle gerçekleştirilmektedir. Osmanlı İmparatorluğu'nda üçetek ve dörtetek denilen kıyafetler, ilk zamanlardan beri kullanılmıştır. Osmanlı'da işlemeli, pullu, simli giysiler kızların giymesini ayıp sayılırken, evlenmiş kadınlar için bu durum sorun değildi. Gelinlikler, normal giysilerden farklı olarak daha süslü ve işlemeli olarak hazırlanırdı ve daha sonra gündelik hayatta da giyilmeye devam edilirdi. Türk kadınının en büyük özelliklerini oluşturan Üçetek, altına atlas şalvar, üzerine gömlek ve belini genellikle bir kemerle sıkarlardı. Ön etek yürüme kolaylığı sağlansın diye kemerle tutturulurdu.

Isparta iline bağlı Sütçüler ilçesi ekseninde köy ve kasabaları evlenme adetlerinin geçmişten günümüze devam ettirmeye çalışıldığını görmek mümkündür.

Sütçüler düğün kültüründe geçmişten bugüne devam eden bir gelenek olan Üçetek kıyafeti, köylerde halen giyilmeye devam etmektedir. Önceden gelinlik yerine kullanılan bu kıyafet daha sonra gelin çıkarmada, önemli törenlerde abiye yerini de almıştır. Kıyafetin tüm detayları ve her bir parçası bir önceki bölümde (Alandan Tespitler Bölümünde) bizzat araştırmacı tarafından kayıt altına alınmıştır.

3.4.1. Tarihsel ve Kültürel Bağlamda Üçetek

Eskiden giyilen, entari çeşitlerinden biri Üçetektir. Biçim itibariyle, belden aşağısı üç dilim halindedir, ön uçları arkadan toplanır. Özel günlerin dışında ev hayatında kadınlar 1970 yılların sonuna kadar içte göymek, altta koyu renkli, çiçek desenli ve büzmeli "basma don", üste etek ve bluzun bir bütün olarak dizlere kadar dikildiği, kiri belli etmemesi için koyu renkli ve çiçek desenli " fistan", üzerine "önecek" (ön etek) ve elde örülmüş kolsuz hırka kullanmışlardır.

Bazı kadınlar beyaz yünden dokunmuş önlük giyerek üzerine örme kuşanmışlardır. Başta ise yörede "yazma" olarak bilinen başörtüsü kullanılmıştır. Kızlar ve gelinler ev ortamında ve günlük hayat içinde kenarı boncuk örmeli veya tığlı beyaz başörtüsü takmışlardır. 1950'li yıllara kadar kadınlar yünden yapılmış önden, arkadan ve yanlardan sallanan "Üç Etek" giyerek örme veya sicimle bağlamışlardır.

Gelinler çözgüleri ipek, atkılar pamuk ipliğinden saten örgü ile dokunmuş, renkli çözgüleri olan bir tür yarim ipekli kumaş, desenli atlas kumaş veya az daha ucuzu olan alaca kumaştan dikilen elbiseler giymişlerdir.

Nişan, düğün ve özel günlerde kutmudan entari diktirerek üzerine Üç Etek, belde sarih kuşak onun üstüne de kalın uzun kollu "Haba" giymeleri gelenek halini almıştır. Kutmu, entari, Ücetek ve sırmalı kebe hazır dikim olarak Eğirdir ve Isparta'dan satın alınmış, İstanbul'dan gelenler de bazen getirmişlerdir.

1960 yılına kadar köyün tüm kadınları başlarına püsküllü fes giyerek üzerine "Destemel" sarp alın kısmına gümüş ve bakir paralar takmışlardır. 1990'lı yıllarına kadar köyün sadece yaşlı kadınları tarafından "Destemel" kullanılmış olup fes giymek isteyenler de üzerine vurgulu bakır ve gümüş paralar takmışlardır. Günümüzde fes ve takı takma adetleri kalkmıştır. Çarsı, pazar gibi topluluk içine gidildiği zamanlarda "atkı" veya "şal" olarak bilinen büyükçe örtü baş ve omuzlardan bele kadar sarkıtılmıştır.

1970'li yıllarına kadar kadınlar ayaklarına günlük hayatta, tarım ve hayvancılık uğraşısı içinde yün çorap ve çarık, sonraki yıllarda kullanımı kolay olduğu için lastik ayakkabılar tercih edilmiştir. Gelinler ev ortamında ve özel günlerde "yemeni" giymişlerdir. Yaşlı kadınların büyük çoğunluğu kış mevsiminde ayaklarına mesh giyerek üzerine mesh lastiği kullanmışlardır (Sarışahin 2021: 428,429).

Üçetek gerek tarihi devirlerde gerek günümüzde farklı bölgelerde Türk kadın giysilerin en yaygın, ve kabul görüşen özel modeli olmuştur. Özel günler, Törenler, gelin giysileri arasında en çok tercih edilen kıyafetlerdendir.

SONUÇ

Paleotik dönemde yerleşimin oluşmaya başlandığı Isparta'da geçmişte Hitit, İyon, Lidya, Pers, Makedon, Selefkos, Bergama, Roma, Emevi, Bizans, Pisidya, Luvi ve Arvaza gibi antik topluluklar yaşamıştır.

Isparta iline bağlı sütçüler ilçesindeki literatür taraması ve alan araştırmasının sonucunda, Yöre müziğine ilişkin yapılan çalışmaların az olması ve Sütçüler ekseninde herhangi bir yazılı kaynağın bulunmaması bu çalışmayı doğuran sebeplerden biri olmuştur. Yörük kültürünün bölgedeki hakimiyetinin yanı sıra, geçmişten gelen kimi kültürel alışkanların sürdürüldüğü gözlenmiştir. Genel olarak insan nüfusunun yoğun olduğu yerlerde farklı kültürlerin bir arada olduğu ve bu bir aralık ile, kültürel temasın kültürel davranışlar doğrultusunda görülmektedir. Buna bağlı olarak Yöreye ait türkü dokümanları TRT repertuvarında ve SDÜ Müzik Araştırma Merkezi arşivinden incelenmiştir fakat herhangi bir bulguya rastlanılmamıştır. Bölgede yaşayanların sürekli İstanbul göçü üzerine, çağdaş yaşama uyum sağlamak ve eski kültürel yapıyı korumak adına ilçe merkezinden daha kırsal köylere doğru değişkenlikler gösterdiği görülmektedir. Bu değişkenlikler şöyle sıralanabilmektedir:
Alan araştırması sonucunda:

1. İlçe merkezine yakın olan köylerde günümüz şehir ritüellerine daha yakın etkinliklerin icra edildiği tespit edilmiştir.
2. Kırsalda kalan köyler, coğrafi şartlardan ve ilçe merkezine ulaşımın kısıtlı olması gibi etkenlerle birlikte eski kültürel yapısını korumaktadır.
3. Çandır köyünden iki özgün türkü derlenmiş, türküler kayıt altına alınıp, transkripsiyonu yapılmıştır.
4. Genel olarak bölgeye, Teke Yöresi müzik kültürü hakim olsa da, göç dalgası nedeniyle değişim gösteren yeni kültüre uyum süreci görülmektedir. Eskiden sadece yerli müzisyenler ve yerli çalgılar müziksel etkinliklerde kullanılıyorken, günümüzde daha ziyade elektronik müzikler ve kent kültürüne uygun repertuvarlar tercih edilmektedir.
5. Üçetek uygulaması, bölgede özgün bir kültürel varlık olarak Sütçüler ilçesi ekseninde özellikle Kesme ve Çukurca köylerinde halen varlığını korumaktadır.
6. Kırsalda kalan köylerde, köy yaşantısı, yerel Yörük kültürü ve Teke yöresi kültürü muhafaza edilmektedir. (Özellikle Kesme Köyü)

KAYNAKÇA

1- Akgün, N., & Aksungur, G. (2005). *Isparta Folkloru 2.* Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları No: 52.

2- Akgün, N., & Değirmenci, Z.T. (2000). *Isparta Folkloru 1*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları No: 7.

3- Akgün, N., & Koruk, Ç. (2010). *Isparta Folkloru 3.* Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları No: 92.

4- Babacan, H. (2012). *Böcüzade Süleyman Sami'nin Isparta Ahalisine Beyannamesi ve Şehir Mektupları.* Isparta: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları: 9.

5- Babacan, H. (2012). *Isparta Tarihi*. Isparta: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları: 10.

6- Erçetin. A. N. (2014). *Bir Zamanlar Isparta.* İzmir: Bassaray Matbaası.

7- Erol, A. (2018). *İslam Alevilik ve Müzik*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

8- Erol, A. (2018). *Müzik Üzerine Düşünmek.* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

9- Ersoy, İ. (2010). *Kırım Tatar Ritüeli Tepreş Ekseninde Diaspora, Kimlik ve Müzik.* İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

10- Ersoy, İ. (2016*). Eskişehir'de Kırım Tatarları "Kırım Tatar Ritüeli Tepreş Örneğinde Diasporik Toplumlarda Müzik ve Kimlik İlişkisi*". Tepebaşı: Belediyesi Kültür Yayınları.

11- Faist , T. (2003). *Uluslarası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar*. (Çev. Gündoğan, A.z., & Nacar, C. Bağlam yayıncılık.

12- Fıchter, J.H., (2002). *Sosyoloji Nedir?* (Cev: Çelebi, N.). Ankara: Anı Yayıncılık.

13- Hürmüzlü, B. (2019). *Isparta'nın Somut Olmayan Kültürel Mirası*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.

14- Hürmüzlü, B., & Köker, H., & Mörel, A. (2019). *Antik Dönem'den Günümüze Isparta'nın Kültürel Mirası*. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.

15- Kaplan. A. (2013). *Kültürel Müzikoloji*. İstanbul: Bağlam yayınları.

16- Özbudun, B. Ş.-N.-S. (2007). *Antropoloji Kuramlar / Kuramcılar*. Ankara: Dipnot Yayınları.

17- Özdemir, N. (2018). *Cumhuriyet Dönemi Türk Eğlence Kültürü.* Ankara: Akçağ Yayınları.
18- Sarışahin, Muzaffer. (2021). *Antik Çağdan Bugüne Sağrak*. İstanbul, Dergah Ofset.
19- Şahin, B. M. (2012). *Sütçüler ilçesi tarih*coğrafya*folklor Notları*. İstanbul: Tunç Yayıncılık.
20- Tan, N., & Turhan, S., & Aksungur, G. (2002*). Isparta Türküleri*. Ankara: Isparta Valiliği Yayını.
21- Tümertekin, E. & Özgünç, N. (2019*). Beşeri Coğrafya: İnsan, Kültür, Mekân* İstanbul: Çantay Kitabevi.
22- Vatandaş, C. (2019*). "Yaşayan Tarih" Isparta Sözlü Tarih Projesi Tanıtım Kitapçığı.* Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
23- Yiğit, G. (2015). *Isparta Yöresi Geleneksel Kutlamalar.* Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Makaleler:

1- Çağlar, T. Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve. Toros Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 5, 2018.

2- Ekici, S & Tuncel, G. Göç ve İnsan. Birey ve Toplum, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt 5, Sayı 9, Bahar 2015.

3- Ersoy, İ. (2018). Türk Sanat Müzikleri ve Türk Halk Müzikleri Dikotomisinde Önemli Bir Dinamik: "Toplumsal Katmanlar". Journal of History Culture and Art Research, 7(2), 639-652.

4- Stokes, M. (1998). "Fındıklar ve Sazlar: Bir Doğu Karadeniz Vadisindeki Kültürel Değişime İlişkin Gözlemler." (Çev. Mine Koçak), Dans Müzik Kültür – Folklora Doğru Çeviri Araştırma Dergisi, 63:123-149)

5- Sunisioğulları, N, Ersoy, İ. (2018). "Göç ve Müzik İlişkisi Üzerine Etnografik Bir Çalışma: Kıbrıs Doğu Mesarya Bölgesi Kına Gecesi Geleneğinde Müzik", Trabzon Üniversitesi Devlet Konservatuvari, III. Uluslararası Müzik ve Dans Araştırmaları Sempozyumu: 142.

6- Yükselsin, İ.Y, Bozuk Akbaba, B. (2016). "Pesna Pratiğinde Dönüşüm ve Süreklilik: Breznitsa Pomak Topluluğu Örnek Olayı", International Jurnal of Human Science, Vol: 13 (1), ss. 421-435.

E- KAYNAKÇA

http://www.isparta.gov.tr/

http://www.isparta.gov.tr/isparta

http://www.isparta.gov.tr/sutculer

https://isparta.ktb.gov.tr/TR-165538/sutculer.html

https://www.facebook.com/100004125910312/videos/1463224240491759/

https://www.facebook.com/100004125910312/videos/1463225197158330/

https://www.youtube.com/watch?v=IMWrjcWelc0

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın gerçekleşmesinde, değerli bilgilerini benimle paylaşan, kullandığı her kelimenin hayatıma kattığı önemini asla unutmayacağım, konu seçiminden, araştırmamın yürütülmesine dek beni sınırlamayıp özgür bırakan ve kritik noktalarda yapıcı eleştirileri ile tezin son şeklinin almasını sağlayan saygıdeğer danışman hocam; Prof. Dr. İlhan ERSOY'a, çalışmam boyunca benden yardımlarını esirgemeyen Sütçüler Kaymakamlığı, muhtarları, köy ahalisine, değerli fikirleriyle ve çevirilileriyle çalışmama katkı sağlayan sevgili Ainaz LOTFİ'ye, Nota transkripsiyonunda Mesüt GÖL'e, Nota yazım sürecinde bana destek olan arkadaşım Rahmi Can GÜR'e, çalışmam için gereken yabancı kaynakları temin eden Yavuz KILIÇ'a ve çalışma süresince tüm zorlukları benimle göğüsleyen ve hayatımın her evresinde bana destek olan sevgili eşim Alper Korul'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Ad – Soyad: Hamraz LOTFİ KORUL

Hamraz LOTFİ KORUL, Çocukluğundan beri piyano çalmaya sonra çizim ve fotoğraf gibi sanatın çok çeşitli diğer yönleri ile uğraşmaya başladı. 2009 yılında Trafford Publication tarafından "Man ham Sejde Nakardam" adlı Farsça şiir kitabını yayınladı. 2013 yılında Kocaeli üniversitesi Müzikoloji Anabilim Dalını kazanarak Türkiye'ye yerleşti, öğrenip görüp sanat sevgisi üzerine akademik bir katkı inşa etti. Araştırma alanları sanat ve kültür, etnik ve cinsiyet gibi geniş bir yelpazede ve bunların arasındaki ilişkiler doğrultusunda ilerlemektedir. Yüksek Lisansını 2019 yılında Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Bölümünde başlayıp akademik kariyerinin basamaklarını tırmanmaktadır.